

វេទិកាផ្សារមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា
The NGO Forum on Cambodia

ធ្វើការរួមគ្នាដើម្បីការវិវឌ្ឍស្មើភាព
Working Together for Positive Change

របាយការណ៍អង្កេត
គោលនយោបាយសំណង និង
កម្លែងច្រកតាមទីផ្សារ
គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនី
សេសានក្រោម ២
ស្រុកសេសាន ខេត្តស្ទឹងត្រែង

ភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា
ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ការអង្កេតស្តីពីគោលនយោបាយសំណង និង តម្លៃទ្រព្យតាមទីផ្សារនៃគម្រោង
អភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ស្រុកសេសាន ខេត្តស្ទឹងត្រែង ត្រូវបាន
គាំទ្រដោយវេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលស្តីពីកម្ពុជា និង មូលនិធិហែនរីដបូល
(Heinrich Boell Foundation) / Heinrich Böll Stiftung (HBS) គឺត្រូវបានសិក្សាដោយ
ក្រុមស្រាវជ្រាវឯករាជ្យ។

សូមអរគុណពិសេសចំពោះវេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា
ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំកម្ពុជា
មូលនិធិ HBS និង អង្គការអ្នកស្វាម ដែលបានផ្តល់ការជួយគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុ និង ការ
ណែនាំបច្ចេកទេសដល់ក្រុមការងារ។

យើងខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរ ដល់អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា
(CIPO) ដែលបានផ្តល់អ្នកជួយសម្របសម្រួលជនជាតិដើមភាគតិចមានបទពិសោធន៍
និង អ្នកប្រមូលទិន្នន័យ។

របាយការណ៍នេះមិនបញ្ជាក់ ឬ ឆ្លុះបញ្ចាំងយោបល់របស់ការិយាល័យឧត្តម
ស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំកម្ពុជាទេ។

ការស្រាវជ្រាវនេះ មិនអាចធ្វើបានទេបើគ្មានជំនួយពីបុគ្គល និងអង្គការជាច្រើន
អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ តំណាងជនជាតិដើមភាគតិចនៅរាជធានីភ្នំពេញ
និង នៅតំបន់សិក្សាស្រាវជ្រាវ។

យើងខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរដល់អ្នកឆ្លើយតបទាំងអស់ដែលបានផ្តល់
បទសម្ភាសន៍ក្នុងពេលធ្វើការស្រាវជ្រាវ ចំពោះការផ្តល់ពេលវេលារបស់ពួកគេ និង

ចែករំលែកបទពិសោធន៍ ទស្សនៈ និង យោបល់របស់ពួកគេដោយចំហរ និងដោយ
មនសិការ។

យើងខ្ញុំសូមអរគុណផងដែរចំពោះអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ជនជាតិដើមភាគតិចនៅ
តំបន់សេសាន២ ដែលបានបំពេញតួនាទីដ៏សំខាន់ក្នុងការជួយសម្របសម្រួលកិច្ច
ដំណើរ ការទាំងស្រុងនៃការប្រមូលទិន្នន័យ និងការផ្ទៀងផ្ទាត់ទិន្នន័យនៅមូលដ្ឋាន។

យើងខ្ញុំក៏សូមអរគុណផងដែរ ចំពោះបុគ្គលទាំងអស់ដែលបានផ្តល់ការជួយគាំទ្រ
និងឱវាទដ៏ល្អប្រសើរក្នុងកិច្ចដំណើរការស្រាវជ្រាវនេះ។

មាតិកា

អក្សរកាត់ និង ពាក្យកាត់.....	ii
ខ្លឹមសារសង្ខេបរួម	iv
១. បរិបទវិស័យវារីអគ្គិសនីនៃប្រទេស	១
២. ទំនប់សេសានក្រោម ២	៦
៣. គោលបំណង	១០
៤. វិធីសាស្ត្រ	១១
៤.១. ការរៀបចំអង្កេត	១១
៤.២. សំណាកសិក្សា និង តំបន់សិក្សា	១២
៤.៣. ការរៀបចំនិងការវិភាគទិន្នន័យ	១២
៤.៤. ចំណុចខ្សោយ.....	១៣
៥. របកគំហើញ.....	១៥
៥.១. វិភាគច្បាប់និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងផ្ទុយគ្នាជាមួយស្នាដៃអនុវត្ត បច្ចុប្បន្ននៃទំនប់វារីអគ្គិសនីនានា នៅក្នុងគម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២	១៥
៥.២. ចរិតលក្ខណៈប្រជាសាស្ត្រ	៣៦
៥.៣. ទស្សនៈរបស់ប្រជាសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់នៅតំបន់សាងសង់គម្រោង វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២	៣៩
៥.៤. កញ្ចប់សំណងដែលបានស្នើឡើង.....	៤០
៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន.....	៤៩
៧. អនុសាសន៍	៥១
ឧបសម្ព័ន្ធ	៥៣
ឧបសម្ព័ន្ធ ក. ផែនទី/តំបន់សិក្សា	៥៣
ឧបសម្ព័ន្ធ ខ. ទិន្នន័យលម្អិត	៥៤

អក្សរកាត់ និង ពាក្យកាត់

3SPN	: បណ្តាញការពារទន្លេសេសាន ស្រែពក និង សេកុង (ស៣)
ASEAN	: សមាគមន៍ប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍
ADB	: ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី
BOT	: សាងសង់ ដំណើរការ ផ្ទេរ
CDC	: ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
CDRI	: វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវនិងបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
CIP	: អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា
CNMC	: គណៈកម្មាធិការជាតិទន្លេមេគង្គកម្ពុជា
CSO	: អង្គការសង្គមស៊ីវិល
EAC	: អជ្ញាធរអគ្គិសនីកម្ពុជា
EDC	: អគ្គិសនីកម្ពុជា
EMP	: ផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន
EIA	: ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន
EVN	: អគ្គិសនីវៀតណាម
FGD	: ការពិភាក្សាក្រុមគោលដៅ
HBS	: មូលនិធិហែនរីដ ហូល (Heinrich Boell Foundation)
KCC	: ក្រុមហ៊ុនយីខិនសាល់តិនស៍ខេមបូឌៀ (Key Consultants Cambodia)
kWh	: គីឡូវ៉ាត់ក្នុងមួយម៉ោង
LS2	: សេសានក្រោម ២
MME	: ក្រសួងរ៉ែ និង ថាមពល
MOE	: ក្រសួងបរិស្ថាន
MOU	: អនុស្សាវរណៈនៃការយោគយល់

MOWRAM	: ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម
MRC	: គណៈកម្មការទន្លេមេគង្គ
MW	: ម៉េហ្គាវ៉ាត់
NGO	: អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល
PECC1	: ក្រុមហ៊ុនដោរអេនជីឡើរីងខិនសាល់ធីងជាញ៉ូស្តុកខាំជានី ១
RGC	: រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

ខ្លឹមសារសង្ខេប

សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាបានកើនឡើងជាមធ្យម ៧ភាគរយក្នុងមួយឆ្នាំក្នុងអំឡុងពេល ពីទសវត្សរ៍កន្លងទៅនេះ។ ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP) របស់ប្រជាជនមួយ នាក់ បានកើនឡើងពី ៥១៧ ដុល្លារអាមេរិកក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ១.០៣៦ ដុល្លារអាមេរិកក្នុងឆ្នាំ ២០១៣។ ដោយមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ក្នុងទសវត្សរ៍កន្លងទៅ ទន្ទឹមនឹងបំណងរបស់ប្រទេស ក្នុងការឈានទៅដល់ឋានៈជាប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតទាបមុនឆ្នាំ ២០៣០ តម្រូវការនិងការបង្កើនថាមពលអគ្គិសនី គឺចាំបាច់សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា។ កង្វះថាមពលត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាបញ្ហាប្រឈមមួយចំពោះកិច្ចប្រឹងប្រែងជាប្រចាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការកសាងឡើងវិញ និងការអភិវឌ្ឍសង្គមសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការទាំងនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាកំពុងរិះរកប្រភពថាមពលថ្មី រួមមានវារីអគ្គិសនី ថាមពលព្រះអាទិត្យ ជីវឧស្ម័ន ជីវម៉ាស ។ល។ ការអភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនីនេះ បាននិងកំពុងកើនឡើងជាលំដាប់ ហើយវាមានផលវិបាកផ្នែកសង្គមនិងបរិស្ថានមិនអាចទទួលយកបាន។ កិច្ចដំណើរការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តចំពោះការអភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា គឺមានលក្ខណៈគ្មានប្រសិទ្ធភាព។

ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២ នៅខេត្តស្ទឹងត្រែងបច្ចុប្បន្នកំពុងស្ថិតក្នុងការសាងសង់។ នៅពេលសាងសង់ហើយ វានឹងក្លាយជាគម្រោងវារីអគ្គិសនីធំបំផុតនៅកម្ពុជា។ ទំនប់សេសានក្រោម២ ត្រូវបានគេព្យាករណ៍ថានឹងបណ្តាលឲ្យមានផលប៉ះពាល់ផ្នែកបរិស្ថានធ្ងន់ធ្ងរបំផុតនៃបណ្តាទំនប់ ដែលត្រូវបានគ្រោងសាងសង់នៅដែននេះ។ គណៈកម្មាធិការដោះស្រាយផលប៉ះពាល់សម្រាប់ទំនប់សេសានក្រោម២ បានធ្វើការអង្កេតទ្រព្យនៅក្នុងសហគមន៍ដែលត្រូវតាំងទីលំនៅថ្មីសម្រាប់អាងស្តុកទឹកនៃទំនប់។ ការធ្វើអង្កេតទ្រព្យទាំងនេះ បានធ្វើឲ្យមានកង្វល់អំពីប្រការដែលអ្នកភូមិទទួលរងសម្ពាធនិង ការគំរាមកំហែងឲ្យឯកភាពជាមួយនឹងការអង្កេត

និងសំណើផែនការដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ ដែលនឹងតម្រូវឲ្យប្រជាពលរដ្ឋប្រហែល ៥.០០០ នាក់ត្រូវតាំងទីលំនៅថ្មី។

គោលបំណងនៃរបាយការណ៍នេះ គឺសំដៅចងក្រងជាឯកសារនូវលទ្ធផល នៃការសិក្សា “គោលនយោបាយសំណង និង តម្លៃទ្រព្យតាមទីផ្សារនៃគម្រោង អភិវឌ្ឍន៍ទំនប់សេសានក្រោម២ ក្នុងស្រុកសេសាន ខេត្តស្ទឹងត្រែង” ដែលត្រូវបាន ឧបត្ថម្ភដោយ វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា ការិយាល័យឧត្តម ស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំកម្ពុជា មូលនិធិ HBS និង អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា (CIPO) ដែលត្រូវបានអនុវត្តនៅចុងខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ និង ដើមឆ្នាំ ២០១៥ ដោយអ្នកសិក្សាឯករាជ្យមួយក្រុម។

គោលដៅចម្បងនៃការស្រាវជ្រាវ គឺសំដៅពិនិត្យសិក្សាច្បាប់ និងគោល នយោបាយដែលមានលក្ខណៈពាក់ព័ន្ធនឹងបដិវាទ និង ប៉ាន់ស្មានសំណងត្រឹមត្រូវ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌សម្រាប់សហគមន៍ ដែលរងផលប៉ះពាល់ពីទំនប់សេសានក្រោម ២។ គោលដៅជាក់លាក់នៃការស្រាវជ្រាវ រួមមាន (១) វិភាគច្បាប់ និងគោល នយោបាយដែលមានលក្ខណៈពាក់ព័ន្ធនឹងផ្ទុយគ្នា ទៅលើការអនុវត្តបច្ចុប្បន្ននៃ ទំនប់សេសានក្រោម២ និង ការវិភាគនិងផ្តល់កញ្ចប់សំណងសមស្របផ្អែកលើ សំណងដែលត្រូវបានស្នើឡើងដោយស្ថាប័នបីផ្សេងៗគ្នា ពោលគឺ រដ្ឋសភា ក្រុមហ៊ុន វិនិយោគ និង ប្រជាពលរដ្ឋរងផលប៉ះពាល់ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងតំបន់សាងសង់។

គម្រោងស្រាវជ្រាវ បានប្រើវិធីសាស្ត្រចម្រុះជាមួយការសិក្សាស្រាវជ្រាវឯក សារពាក់ព័ន្ធ ការពិភាក្សាក្រុមគោលដៅ បទសម្ភាសន៍អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ និង កម្រងសំណួរអង្កេត។ ការសម្ភាសន៍ស្ទាបស្ទង់មតិត្រូវបានធ្វើក្នុងចំណោមប្រជា សហគមន៍ចំនួន ៣៧៨ នាក់ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសដោយចោទៗនៅក្នុងភូមិ ជម្រើសចំនួន ៩ ដែលរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ ឬដោយផ្ទាល់ពីការសាងសង់ទំនប់ សេសានក្រោម២ ក្នុងស្រុកសេសាន។

របកគំហើញពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវឯកសារពាក់ព័ន្ធ ឬ ទិន្នន័យបឋម ព្រមទាំងពីការសម្ភាសន៍អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ និង ពីកម្រងសំណួរអង្កេត ត្រូវបានសង្ខេបដូចខាងក្រោម៖

- ក្រសួងរ៉ែ និងថាមពល គឺជាស្ថាប័ននាំមុខដែលទទួលខុសត្រូវលើការអភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ (NSDP) (ឆ្នាំ ២០១៥-២០១៨) លើកឡើងថាដើម្បីបំពេញតម្រូវការអគ្គិសនីក្នុងទូទាំងប្រទេស ក្រសួងរ៉ែ និងថាមពលនឹងជំរុញការវិនិយោគប្រភពថាមពលនានា ដូចជាវារីអគ្គិសនី ឧស្ម័នធម្មជាតិ និង ធ្យូងថ្មសម្រាប់ការផលិតអគ្គិសនី។
- ពុំមានក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តដាក់លាក់គ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា។ ច្បាប់មួយចំនួនផ្តល់គោលការណ៍ ដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះការអភិវឌ្ឍទំនប់វារីអគ្គិសនី រួមមានច្បាប់ទាក់ទងនឹងការវិនិយោគ អគ្គិសនី ដី ព្រៃឈើ ធនធានទឹក និង បរិស្ថាន។ ច្បាប់ជាធរមានមានគោលការណ៍ទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់សហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ និង សាធារណជនក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេច និង ការអភិវឌ្ឍគម្រោងទាំងឡាយប្រភេទនេះ។
- ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាន និង ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ឆ្នាំ ១៩៩៦ កំណត់ក្របខ័ណ្ឌសម្រាប់កិច្ចការពារបរិស្ថាននៅកម្ពុជា។ គោលដៅកំណត់មួយគឺសំដៅអនុញ្ញាតឲ្យ ‘សាធារណជនអាចចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាន និង ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ’។ គោលដៅមួយទៀត គឺសំដៅបង្ក្រាប ‘អំពើណាដែលបណ្តាលឲ្យមានអន្តរាយដល់បរិស្ថាន’។ ច្បាប់កម្ពុជា តម្រូវឲ្យធ្វើការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមួយ មុនពេលអនុម័តគម្រោងទំនប់វារីអគ្គិសនី។ របាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ត្រូវតែត្រូវបានពិនិត្យ និងវាយតម្លៃដោយក្រសួងបរិស្ថាន មុនពេលដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាសុំការអនុម័តជាចុងក្រោយ។

- ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានត្រូវបានបញ្ចប់ក្នុង ឆ្នាំ២០០៩ ដោយក្រុមហ៊ុនឃីខិនសាល់តិនស៍ខេមបូឌៀ (Key Consultants Cambodia (KCC)) និងត្រូវបានអនុម័តដោយ ក្រសួងបរិស្ថាន ក្នុងឆ្នាំ ២០១០។ ការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានសម្រាប់ទំនប់សេសានក្រោម២ ទទួលរងការទិញនិងជាច្រើន។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះត្រូវបានទិញនិងថាមិនបានផ្តល់ការវាយតម្លៃគ្រប់គ្រាន់លើផលប៉ះពាល់គម្រោង និង ខ្វះថវិកាលម្អិត និងផែនការសម្រាលផលប៉ះពាល់និងផែនការតាមដាន។ ការសិក្សាឯករាជ្យជាច្រើន បានបង្ហាញថាផលប៉ះពាល់គម្រោងនឹងមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ និងធំសម្បើមដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋចំនួនច្រើននៅកម្ពុជា និងនៅប្រទេសជិតខាង។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះ មិនបានផ្តល់ព័ត៌មាន ឬ ស្នើឡើងនូវវិធានការសម្រាលផលប៉ះពាល់ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការគម្រោងកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដែលអាចមានចំពោះ សន្តិសុខស្បៀង ជីវភាព អាហារូបត្ថម្ភ និង សុខភាព និង ចំពោះវប្បធម៌ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និង ជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជា និង ក្នុងតំបន់។
- ការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោង និង ការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន មានព័ត៌មាន និង ការពិគ្រោះយោបល់មានកម្រិតជាមួយសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ បានន័យថាគេមិនអាចវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់គម្រោងឲ្យបានសមស្របឡើយ។ ការពិគ្រោះយោបល់ដែលបានធ្វើជាមួយភូមិទាំងឡាយនៅក្នុងតំបន់អាងស្តុកទឹក មិនមានលក្ខណៈចូលរួម មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានច្រើន និង មិនបានផ្តោតលើបញ្ហាសំខាន់ៗ។
- ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើការធានាទូទាត់ (ឆ្នាំ២០១៣) របស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឲ្យក្រុមហ៊ុនហាយដ្រូដេវឡែវើរសេសាន២ ក្នុងករណីដែលក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីរដ្ឋ ពោលគឺ អគ្គិសនីកម្ពុជា ខកខានមិនទូទាត់ថ្លៃសម្រាប់អគ្គិសនីពីទំនប់ ឬ ប្រសិនបើមានប្រធានសក្តិ

នយោបាយកើតឡើង។ ច្បាប់នេះគឺផ្អែកលើការសិក្សាមិនគ្រប់គ្រាន់ដោយ
ក្រុមហ៊ុនឃីខិនសាល់តិនស៍ខេមបូឌៀ (Key Consultants Cambodia
(KCC)) នៃកម្ពុជា និង ក្រុមហ៊ុនដោវរអេនជីនៀរឃីខិនសាល់ធីងជាញ៉ូស្តុកខាំ
ជានី ១ (Power Engineering Consulting Joint Stock Company 1
(PECC1)) នៃប្រទេសវៀតណាម ក្នុងអំឡុងពេលធ្វើការសិក្សាលទ្ធភាព
អនុវត្តគម្រោង និង ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន។

- ប្រទេសកម្ពុជា គឺជាភាគីមួយដែលបានចុះហត្ថលេខាសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិជា
ច្រើនស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និង ចាំបាច់ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់ស្របតាមច្បាប់
អន្តរជាតិក្នុងការការពារសិទ្ធិទាំងឡាយដែលមានចែងនៅក្នុងសន្ធិសញ្ញា។
អាស្រ័យហេតុនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគប្បីធានាឲ្យបាននូវការចូលរួម
ពេញលេញរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងសហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់នៅក្នុង
កិច្ចដំណើរការនៃការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងនៅក្នុងកិច្ចដំណើរ
ការនៃការធ្វើសេចក្តីសម្រេច ពាក់ព័ន្ធនឹងការសាងសង់ទំនប់សេសានក្រោម
២។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក៏គប្បីចាត់វិធានការផងដែរដែលធានាមិនឲ្យទំនប់
សេសានក្រោម ២ ប៉ះពាល់ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋងាយរងគ្រោះ រួមទាំងក្រុមជន
ជាតិភាគតិច និង ស្ត្រី។
- យោងតាមមាត្រា ៣៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ភាគី
មួយអាចចាត់ទុកជាមោឃៈនូវការព្រមព្រៀងតាមការចរចា ប្រសិនបើភាគី
នោះអាចបង្ហាញភស្តុតាងថាភាគីម្ខាងទៀតបានប្រើការបង្ខិតបង្ខំ ឬ ការក្លែង
បន្លំ ដើម្បីជំរុញឲ្យខ្លួនទទួលយកការព្រមព្រៀងនោះ។ កិច្ចព្រមព្រៀងនៃការ
សាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង ក្រុមហ៊ុន អាចត្រូវ
បានប្រកាសជាមោឃៈបាន ដោយសារការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោង
និងការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានសម្រាប់ទំនប់សេសានក្រោម២
បានទទួលការទិញច្រើន។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះត្រូវ

បានទិញថា ផ្តល់ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់គម្រោងមិនបានគ្រប់គ្រាន់ និង ខ្វះថវិកាលម្អិត និង ផែនការសម្រាលផលប៉ះពាល់ និង ផែនការតាមដាន។ ការពិនិត្យវាយតម្លៃឯករាជ្យមួយ លើរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់ បរិស្ថាន (EIA) បានរកឃើញថា ១០០% នៃសហគមន៍ និង បុគ្គលដែលគេ បានសាកសួរ រួមទាំងក្រុមប្រជាពលរដ្ឋដែលបានពិគ្រោះយោបល់ក្នុងកិច្ច ដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និង ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋដែលមិន បានពិគ្រោះយោបល់ បានប្រឆាំងការសាងសង់ទំនប់នេះ។

- ជនជាតិដើមភាគតិច និង សហគមន៍ជាតិពន្ធភាគតិច ស្ថិតក្នុងចំណោមជន ដែលរងផលប៉ះពាល់ច្រើនបំផុតពីគម្រោងទំនប់សេសានក្រោម ២។ ភាសា និងវប្បធម៌នៃក្រុមប្រជាពលរដ្ឋតាំងទីលំនៅថ្មីស្ថិតក្នុងហានិភ័យ ហើយអ្នក ភូមិជាច្រើនជឿថាគម្រោងអាចបង្ខំឱ្យមានការរំលាយសហគមន៍ ដោយសារ ការបាត់បង់ជីវភាព។ ទឹកជំនន់នឹងបំផ្លាញដីប្រពៃណី កន្លែងបញ្ចុះសព បុរាណ កសិដ្ឋាន ទីតាំងគោរពបូជា និង ទីតាំងវប្បធម៌។ ក្នុងការសិក្សាឆ្នាំ ២០១៣ មួយ ៨៨% នៃអ្នកភូមិនៅផ្នែកខាងលើទំនប់ដែលបានអង្កេតបាន និយាយថាទំនប់សេសានក្រោម២ នឹងបំផ្លាញជំនឿគោរពបូជានិងវប្បធម៌ របស់ពួកគេ។ សហគមន៍បានម្តុំអំពីការបែកបាក់សហគមន៍ និង ការរំលាយ បាត់ទំនៀមទម្លាប់និងចំណេះដឹងប្រពៃណី។ ផលប៉ះពាល់ខ្លាំងលើផលផល និង កសិដ្ឋាននឹងជះឥទ្ធិពលលើជីវភាពប្រពៃណីរបស់សហគមន៍ជនជាតិ ដើមភាគតិចផ្សេងៗទៀត នៅផ្នែកខាងលើនិងនៅផ្នែកខាងក្រោមនៃគម្រោង។
- នៅពេលដែលគេគិតគូរពីសំណងសម្រាប់ការបាត់បង់ វាមិនត្រឹមតែត្រូវមាន លក្ខណៈយុត្តិធម៌ឬសមធម៌ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែមទាំងត្រូវមានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់ម្ចាស់ដីទៀតផង។ សំណងសម្រាប់ដី ជាញឹក ញាប់ គឺមានលក្ខណៈសុគតស្មាញ ជាពិសេស ការប៉ាន់ស្មានតម្លៃដី។ តម្លៃទី ផ្សារគឺជាជម្រើសមួយដែលត្រូវប្រើ។ ប៉ុន្តែ សំណងតាមតម្លៃទីផ្សារច្រើនតែ

ផ្តល់សំណងមិនដល់ថ្លៃដល់អ្នកមិនចង់លក់។ ការដឹងពីតម្លៃបម្រុងរបស់ម្ចាស់ គឺមានលក្ខណៈពិបាកណាស់ ដោយសារផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនជំរុញឲ្យម្ចាស់ទាត់តម្លៃបំប៉ោងខ្ពស់។ ជម្រើសមួយទៀត គឺសំណងតាមតម្លៃជំនួស។ តម្លៃជំនួស គឺស្មើនឹងតម្លៃទីផ្សារនៅពេលដែលព័ត៌មានអំពីតម្លៃទីផ្សារមានលក្ខណៈអាចទុកចិត្តបាន ហើយគេអាចទិញទ្រព្យប្រហាក់ប្រហែល ឬវត្ថុជំនួសអាចទទួលយកបាន។ ប៉ុន្តែ ស្ថានភាពមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីប៉ាន់ស្មានតម្លៃទីផ្សារ និង តម្លៃជំនួស ជាពិសេសនៅតំបន់ជនបទនិងដាច់ស្រយាល ដោយសារមិនមានព័ត៌មានអំពីតម្លៃដី។

- ជាង ៩០% នៃអ្នកភូមិដែលបានអង្កេតស្ទាបស្ទង់មតិ បានស្នើសុំឃាំងទទួចនូវការលុបចោលការសាងសង់ទំនប់សេសានក្រោម២ ហើយអ្នកភូមិដទៃទៀតដែលបានអង្កេតស្ទាបស្ទង់មតិ បានស្នើសុំសំណងសំខាន់ៗ ៣ (ប្រាក់ដីលំនៅឋាន ដីកសិកម្ម និង ដីព្រៃបញ្ចុះសព និង ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា)។
- ការសិក្សាបានប៉ាន់ស្មានថាទំនប់សេសានក្រោម២ នៅខេត្តស្ទឹងត្រែង អាចធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋចំនួន ៥.០០០ នាក់ ផ្លាស់ទីលំនៅ និង ប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានលើប្រជាពលរដ្ឋមូលដ្ឋានចំនួន ១០០.០០០ នាក់។ ទោះបីជាផលប៉ះពាល់នៃទំនប់សេសានក្រោម២ លើផលផល គុណភាពទឹក និង សហគមន៍មូលដ្ឋាននៅកម្ពុជានឹងមានលក្ខណៈធំធេង ពោលគឺភូមិជាង ២៥០ ដែលរួមមានតាំងពីភូមិនៅទីតាំងទំនប់រហូតដល់ភូមិនៅជាប់ទន្លេសេសាន និងទន្លេស្រែពកនៃប្រទេសកម្ពុជា ក៏យោងតាមឯកសារស្តីពីផែនការសំណងដែលបានស្នើឡើងដោយក្រុមហ៊ុនទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២ ខូអិលជីឌី (Hydro Power Lower Sesan 2 Co. Ltd.) ដែលជាប្រតិបត្តិករនៃគម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២ ក្នុងឆ្នាំ ២០១២ មានតែប្រាំមួយភូមិប៉ុណ្ណោះ ពោលគឺភូមិស្រែគរ១ ស្រែគរ២ នៅឃុំស្រែគរ ភូមិស្រែស្រណុក ក្បាលរមាស និងក្បាលស្ពាន ស្រែពក ឬ ច្រប់ ដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងឯកសាររបស់ក្រុមហ៊ុន។

- យោងតាមរាជរដ្ឋាភិបាល អ្នកភូមិដែលត្រូវតាំងទីលំនៅថ្មីនឹងត្រូវបានផ្តល់ឲ្យ ដីទំហំ ១.០០០ ម៉ែត្រការ៉េ (១០.៧៦០ ហ្វីតការ៉េ) សម្រាប់សាងសង់លំនៅ ឋានថ្មី និង ដី ៥ ហិកតា (១២ អេក័រ) សម្រាប់ឲ្យគ្រួសារនីមួយៗដាំដំណាំ។ ដីរបស់អ្នកភូមិប្រហែល ៩១០ ហិកតា (២.២៥០ អេក័រ) នឹងត្រូវរងផលប៉ះពាល់ពីគម្រោង ប៉ុន្តែ រាជរដ្ឋាភិបាលបានត្រៀមដីប្រហែល ៤.០៦០ ហិកតា (១០.០៣០ អេក័រ) ជាសំណង។
- គម្រោងទំនប់សេសានក្រោម២ នឹងជន់លិចដីសហគមន៍នៅក្នុងឃុំចំនួនបី និង ភូមិចំនួន៦។ កិច្ចដំណើរការផ្តល់សំណង និង ដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ សម្រាប់ទំនប់សេសានក្រោម២ ខ្វះតម្លាភាព និងមិនត្រូវបានអនុវត្តប្រកប ដោយសង្គតិភាពឡើយ។ សហគមន៍ដែលត្រូវផ្លាស់ទីលំនៅដោយសារ គម្រោងមិនត្រូវបានផ្តល់ព័ត៌មាន ឬពិគ្រោះយោបល់គ្រប់គ្រាន់ឡើយទាក់ទង នឹងផែនការផ្តល់សំណង និង ផែនការតាំងទីលំនៅថ្មី ដែលត្រូវបានរៀបចំ ដោយគ្មានការផ្តល់មតិយោបល់របស់ពួកគេ។ ជាពិសេស ពុំមានការពិគ្រោះ យោបល់នៅពេលចាប់ផ្តើមដំបូងនៃការធ្វើផែនការអភិវឌ្ឍន៍គម្រោង។
- សហគមន៍ទាំងឡាយនៃស្រុកសេសាននៅខេត្តស្ទឹងត្រែង មិនពេញចិត្ត និង បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍បដិសេធ “យន្តការនិងនីតិវិធីផ្តល់សំណង និង គោលនយោបាយដោះស្រាយផលប៉ះពាល់នៃសេសានក្រោម ២ នៅខេត្ត ស្ទឹងត្រែង” ដែលត្រូវបានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤ ដោយឯកឧត្តម ស៊ុយ សែម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងរ៉ែ និង ថាមពល និង ជាប្រធាន គណៈកម្មាធិការអន្តរក្រសួង” និង “គោលនយោបាយផ្តល់សំណង និង គោលនយោបាយដោះស្រាយផលប៉ះពាល់នៃទំនប់សេសានក្រោម២” ដែល រៀបចំដោយក្រុមហ៊ុនទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ខូអិលធីឌី (Hydro Power Lower Sesan 2 Co. Ltd.)។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ក្នុងករណីអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់សេសានក្រោម២ គេឃើញមានការខកខានដោយ
រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការប្រតិបត្តិច្បាប់ជាធរមានយ៉ាងពេញលេញដើម្បីធានាឲ្យ
បាននូវក្របខ័ណ្ឌនិយ័តកម្មប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពមួយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍគម្រោង
វារីអគ្គិសនី។ សិទ្ធិរបស់សហគមន៍ត្រូវបានរំលោភ ហើយផលប៉ះពាល់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច
សង្គម និង បរិស្ថានមិនត្រូវបានដោះស្រាយឲ្យបានសមស្របឡើយ។

ទំនប់សេសានក្រោម២ នឹងបង្កើនសម្ពាធលើធនធានទឹកកម្ពុជា និង ប៉ះពាល់
គុណភាព និងកម្រិតនៃភាពមានទឹក និង ជម្រើសជីវភាពរបស់អ្នកភូមិ។ វាគឺជា
ប្រការសំខាន់ដែលភាគីពាក់ព័ន្ធ និង សហគមន៍មូលដ្ឋានត្រូវចូលរួមក្នុងការសន្ទនា
មួយដែលពិចារណាអំពីវិធីនៃការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនី ដែលអាចកាន់តែមាន
និរន្តរភាព និងផលចំណេញ។

ជាង ៩០% នៃអ្នកភូមិដែលបានធ្វើអង្កេតក្នុងឃុំបីនៃទំនប់សេសានក្រោម២
គឺជាកសិករ ហើយជាង ៩០% បានស្នើសុំយ៉ាងទទួចឲ្យលុបចោលការសាងសង់
ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២។

សំណងដែលទាមទារដោយសហគមន៍ និង សំណងដែលស្នើឡើងដោយ
ក្រុមហ៊ុនរ៉ូយ៉ាល់ក្រូប (Royal Group) និង សហគ្រាសចិនហាយដ្រូឡានឆានអ៊ិនធើ
ណេសិនណាល់អ៊ិនណើជី ខូអិលធីឌី (Hydrolancang International Energy
Co.,Ltd)) និង រាជរដ្ឋាភិបាល មានលក្ខណៈខុសគ្នាខ្លាំង។ ការអង្កេតនេះបានរក
ឃើញថា សំណងគប្បីមានចំនួនជាមធ្យម ១០៨.១២៦ ដុល្លារអាមេរិកសម្រាប់
គ្រួសារនីមួយៗ បូកនឹងថ្លៃចំណាយសម្រាប់ពិធីតាំងទីលំនៅថ្មី ថ្លៃចំណាយសម្រាប់
ការបាត់បង់ឱកាសសេដ្ឋកិច្ច និង ជីព្រៃបញ្ចុះសព និង ជីព្រៃអារក្សអ្នកតានៅក្នុង
សហគមន៍នីមួយៗ (ព័ត៌មានពិស្តារត្រូវបានបង្ហាញជូនក្នុងផ្នែករបកគំហើញទូទៅ)។

អភិក្រមផ្តល់សំណងជាធរមាននៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអស្សាមិករណ៍គប្បីត្រូវពិនិត្យឡើងវិញ
និង ធ្វើវិសោធនកម្ម ដើម្បីការអនុវត្ត និងការប្រតិបត្តិជាក់ស្តែងដែលអាចធ្វើបាន។

អនុសាសន៍

អនុសាសន៍ទីមួយ គឺលុបចោលការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនី និង ប្រែក្លាយ
តំបន់ទាំងនោះទៅជា **ទឹកនៃរន្ធទេសចរណ៍ធម្មជាតិដ៏ធំបំផុតក្នុងពិភពលោក។**

អនុសាសន៍ទីពីរ គឺផ្តល់កញ្ចប់សំណងពេញលេញ ដូចជាថ្លៃចំណាយ
សម្រាប់ទ្រព្យគ្រួសារ ដីព្រៃបញ្ចុះសព និង ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា ថ្លៃចំណាយសម្រាប់
ពិធីតាំងទីលំនៅថ្មី និង ថ្លៃចំណាយសម្រាប់ការបាត់បង់ឱកាសសេដ្ឋកិច្ច។ កញ្ចប់
សំណងនេះ រួមមាន៖

សេចក្តីអធិប្បាយតម្លៃដែលបានធ្វើអង្កេត

តម្លៃសម្រាប់ទ្រព្យគ្រួសារ (ជាមធ្យម)	១០៨.១២៦ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃសម្រាប់ការបាត់បង់ឱកាសសេដ្ឋកិច្ច (១២ ខែ)	៤.៦៤៤ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃសម្រាប់ពិធីតាំងទីលំនៅថ្មីរបស់គ្រួសារ	២.០០០ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃសម្រាប់ពិធីតាំងទីលំនៅថ្មីរបស់សហគមន៍	៤.០០០ ដុល្លារអាមេរិក
ដីព្រៃបញ្ចុះសពសម្រាប់សហគមន៍នីមួយៗ	៣ ហិកតា
ដីព្រៃអារក្សអ្នកតាសម្រាប់សហគមន៍នីមួយៗ	៥ ហិកតា

១. បរិបទវិស័យវារីអគ្គិសនីនៃប្រទេស

កម្ពុជា បាននឹងកំពុងកសាងប្រទេសឡើងវិញប្រកបដោយជោគជ័យក្នុងអំឡុងពេលពីរទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ ចេញពីស្ថានភាពខ្ទេចខ្ទាំស្ទើរតែទាំងស្រុងមួយ។ សង្គ្រាមស៊ីវិលមានរយៈពេលជិតបីទសវត្សរ៍ ហើយឯកោកម្មនិងការដាក់ទណ្ឌកម្មសេដ្ឋកិច្ចមានសុពលភាពតាំងពីដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៧០ រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៩៣។ កម្ពុជាត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ទាបបំផុតមួយ (LDC) ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ប្រាក់ចំណូលក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗនៃប្រទេសបានឡើងលើស ១.០០០ ដុល្លារអាមេរិក ជាលើកដំបូងក្នុងឆ្នាំ ២០១២។ គេឃើញមានកំណើនប្រាក់ចំណូលក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗជិតប្រាំដងក្នុងទសវត្សរ៍កន្លងទៅនេះ ដែលគឺជាសមិទ្ធផលគួរឲ្យកត់សម្គាល់មួយ។ ក្នុងន័យនេះ ប្រទេសកម្ពុជាអាចឈានចេញផុតពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ទាបបំផុតនាអនាគតជំនឿ។

សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា បានកើនឡើងជាមធ្យម ៧ ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំក្នុងរយៈពេលពីរទសវត្សរ៍កន្លងទៅនេះ។ ផលិតផលក្នុងស្រុក (GDP) ក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗបានកើនឡើងពី ៤១៧ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ១.០៣៦ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងឆ្នាំ ២០១៣។ អត្រាភាពក្រីក្រ បានធ្លាក់ចុះពី ៥៣,២ ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ១៨,៩ ភាគរយក្នុងឆ្នាំ ២០១២។¹ ជាលទ្ធផលនៃការអភិវឌ្ឍន៍ដ៏លឿនរបស់ប្រទេស តម្រូវការថាមពលនៃប្រទេសកម្ពុជាកំពុងកើនឡើង។ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការទាំងនេះ ប្រទេសកំពុងរិះរកប្រភពថាមពលថ្មី រួមទាំងវារីអគ្គិសនី។ ការប្រើប្រាស់ថាមពលរបស់កម្ពុជាមានបរិមាណលើសការផលិតតាំងពីឆ្នាំ ២០០៧ ហើយមួយភាគបួននៃថាមពលប្រើប្រាស់របស់ប្រទេស ត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ដោយការនាំចូលភាគច្រើនពីប្រទេសវៀតណាម ថៃឡង់ដ៍ និង ឡាវ។ ទោះបីជាមានការនាំចូលទាំងនេះក្តី ក៏មាន

¹ កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជាជាតិ (UNDP) (២០១៣) ការវាយតម្លៃប្រទេសជារួម កម្ពុជា។

តែ ២២,៥ ភាគរយនៃគ្រួសារកម្ពុជា (ឬ ៥៤ ភាគរយ នៃគ្រួសារនៅទីក្រុង និង ១៣ ភាគរយនៃគ្រួសារនៅជនបទ) ប៉ុណ្ណោះដែលមានអគ្គិសនីប្រើប្រាស់ ដោយសារ កង្វះខាតហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ប្រទេស ដើម្បីផ្តល់លំហូរអគ្គិសនីទៀងទាត់ ជាពិសេសទៅកាន់តំបន់ជនបទ ដែលប្រហែល ៨០ ភាគរយនៃប្រជាជនរបស់ ប្រទេសរស់នៅ។^២ ម្យ៉ាងទៀត កម្ពុជាពឹងផ្អែកភាគច្រើនលើប្រេងឥន្ធនៈសម្រាប់ តម្រូវការថាមពលរបស់ខ្លួន ពោលគឺជិត ៩០ ភាគរយនៃរោងចក្រអគ្គិសនីកម្ពុជា ដំណើរការដោយប្រេងម៉ាស៊ូតធុនស្រាលនិងប្រេងឥន្ធនៈធុនធ្ងន់ដែលនាំចូល។^៣ ការ ពឹងផ្អែកលើការផ្គត់ផ្គង់ថាមពលដ៏ថ្លៃនិងមិនអាចទុកចិត្តបាននេះ នៅតែជាឧបសគ្គដ៏ សំខាន់មួយលើមាតិកាអភិវឌ្ឍន៍នៃកម្ពុជា និង គឺជារបាំងដ៏ចម្បងមួយចំពោះអ្នកចង់វិនិ យោគលើសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស។^៤ កម្ពុជាជាប់ចំណាត់ថ្នាក់ទី ១៣៣ ក្នុងចំណោម ប្រទេសចំនួន ១៨៥ នៅក្នុងសន្ទស្សន៍ភាពងាយស្រួលនៃការធ្វើអាជីវកម្មជារួមរបស់ ធនាគារពិភពលោកក្នុងឆ្នាំ ២០១៣។^៥ ថ្លៃចំណាយដ៏ខ្ពស់នៃការធ្វើអាជីវកម្មនៅកម្ពុ ជា រួមទាំងអគ្គិសនី ក៏មានឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានផងដែរលើសហគ្រាសខ្នាតមីក្រូនិងខ្នាត តូចចំនួន ៩៩,៦ ភាគរយនៃសហគ្រាសនៅកម្ពុជា ដែលជាប្រភពដ៏សំខាន់មួយ សម្រាប់ការងាររបស់ស្ត្រី។^៦

^២ សូមមើល: <http://www.cambodiainvestment.gov.kh/investors-information/infrastructure/electricity.html>

^៣ “ក្តីស្រមៃកើតថ្មី” នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច កម្ពុជា។ (ឆ្នាំ ២០១២, ខែ កញ្ញា ទំព័រ ២០)។ អង្គភាពពារកម្ម សេដ្ឋកិច្ច (Economist Intelligence Unit) ទស្សនាវដ្តី The Economist។

^៤ “មានមនុស្សស្លាប់មួយចំនួនក្រោយឧបទ្វីហេតុនៅគម្រោងទំនប់ចិន” នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច កម្ពុជា។ (ឆ្នាំ ២០១២, ខែ ធ្នូ)។ អង្គភាពពារកម្មសេដ្ឋកិច្ច (Economist Intelligence Unit) ទស្សនាវដ្តី The Economist។

^៥ ធនាគារពិភពលោក ឆ្នាំ ២០១៣ តើប្រជាជនក្រីក្រទាំងអស់ទៅណាអស់៖ ការវាយតម្លៃភាពក្រីក្រកម្ពុ ជា ឆ្នាំ ២០១៣។

^៦ ធនាគារពិភពលោក ឆ្នាំ ២០១៣ ការសិក្សាស្តីពីលទ្ធភាពទទួលសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់សហគ្រាស កសិអាជីវកម្មខ្នាតតូចនិងមធ្យមនៅកម្ពុជា។

ជាការឆ្លើយតប កម្ពុជាហាក់បីដូចជាកំពុងងាកទៅរកវារីអគ្គិសនីកាន់តែច្រើន ឡើងដែលជាកូនសោដើម្បីដោះខ្លួនចេញពីឧបសគ្គអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន។ គិតមក ដល់ឆ្នាំ ២០០៩ មានតែ ៤ ភាគរយនៃថាមពលរបស់កម្ពុជាត្រូវបានផ្តល់ដោយវារីអគ្គិសនី។ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ ការពិនិត្យសិក្សាវិស័យថ្នាក់ជាតិមួយសម្រាប់វារីអគ្គិសនី ត្រូវបានធ្វើដើម្បីសិក្សាមើលពីតួនាទី ដែលវារីអគ្គិសនីអាចបំពេញក្នុងការបង្កើនអគ្គិសនី កម្ពុជា។ ការពិនិត្យសិក្សានេះ បានរកឃើញទីតាំងមានលទ្ធភាពចំនួន ៦០ សម្រាប់ការ អភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនី ដែលនៅក្នុងនោះ ទីតាំងចំនួន ១៣ ត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ ជាគម្រោងអាទិភាព។ ការពិនិត្យសិក្សានេះ ក៏បានប៉ាន់ស្មានផងដែរថាកម្ពុជាមាន សក្តានុពលវារីអគ្គិសនីសរុប ១០ ជីហ្គាវ៉ាត់ ដែលនៅក្នុងនោះ ៥០ ភាគរយស្ថិតនៅ លើទន្លេមេគង្គ ៤០ ភាគរយនៅលើទន្លេចាក់ចូលទន្លេមេគង្គ និង ១០ ភាគរយនៅ ប៉ែកខាងត្បូងនៃប្រទេស។^៧

នាយកដ្ឋានអភិវឌ្ឍន៍ ថាមពលកម្ពុជា បានបង្កើតផែនការអភិវឌ្ឍន៍ ការផ្គត់ ផ្គង់អគ្គិសនីមួយក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ដោយអំពាវនាវឲ្យមានការសាងសង់រោងចក្រវារីអគ្គិសនីចំនួនប្រាំបី និង រោងចក្រអគ្គិសនីដើរដោយធូលីចំនួនបី រួមជាមួយសក្តានុពល ផលិតកម្មអគ្គិសនីរហូតដល់ ៣.៥៧៦ ម៉េហ្គាវ៉ាត់ ដែលត្រូវបញ្ចប់មុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០២០។^៨ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ផែនការទាំងឡាយត្រូវបានបង្កើនឡើង។ ផែនការមេអភិវឌ្ឍន៍ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ឆ្នាំ ២០១០- ២០២០ កំណត់គោលដៅពង្រីកសមត្ថភាពផលិតអគ្គិសនីបន្ថែម ៣,២ ជីហ្គាវ៉ាត់ ដែលនៅក្នុងនោះ ១,៩ ជីហ្គាវ៉ាត់នឹងបានមកពីវារីអគ្គិសនី។ ដើម្បីសម្រេចបានគោល

^៧ Diana Suhardiman, Sanjiv de Silva, និង Jeremy Carew-Reid។ “ការពិនិត្យមើលគោលនយោបាយ និង ការវិភាគផ្នែកស្ថាប័នលើវិស័យវារីអគ្គិសនីនៅប្រទេសឡាវ កម្ពុជា និង វៀតណាម។”

^៨ ឯកសារដដែល ទំព័រ ៩។

ដៅទាំងនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលមានផែនការសម្រាប់ទំនប់វារីអគ្គិសនីធុនធំចំនួន ១៤
ដែលត្រូវដំណើរការមុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០២០។^៩

ផែនការអភិវឌ្ឍន៍អគ្គិសនី ក៏ព្យាករណ៍ផងដែរថាតម្រូវការអគ្គិសនីនឹងកើន
ឡើងយ៉ាងលឿនរហូតដល់ឆ្នាំ ២០២០ និង អំពាវនាវឲ្យមានការសាងសង់ខ្សែផ្ទេរ
អគ្គិសនី ដែលបន្ថែមលើការនាំចូលអគ្គិសនីពីប្រទេសជិតខាង និងផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី
ជូនដល់ទីក្រុងទាំងអស់មុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០២០ និង ៧០ ភាគរយនៃគ្រួសារនៅ
ជនបទមុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០៣០។

ក្នុងអាណត្តិទីបួន រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានសមត្ថភាពផ្គត់ផ្គង់ និង បានធ្វើ
ពិពិធកម្មប្រភពថាមពល ដើម្បីកាត់បន្ថយការពឹងផ្អែកលើប្រភពឥន្ធនៈសម្រាប់ការ
ផលិតអគ្គិសនី។ វារីអគ្គិសនី និង រោងចក្រអគ្គិសនីដើរដោយផ្សងថ្ម ត្រូវបានពេញ
ចិត្តយ៉ាងទូលាយ ទន្ទឹមនឹងការនាំចូលអគ្គិសនីពីប្រទេសជិតខាង។ ទន្ទឹមនឹងនេះ
រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានយកចិត្តទុកដាក់លើការពង្រីកបណ្តាញបញ្ជូននិងចែក
ចាយ និង ការកាត់បន្ថយការបាត់បង់អគ្គិសនី ដើម្បីបំពេញកំណើនតម្រូវការអគ្គិសនី
២៥% រៀងរាល់ឆ្នាំ។^{១០} នៅក្នុងអាណត្តិទីប្រាំ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងពង្រឹងបន្ថែម
ទៀតនូវសមត្ថភាពនិងសន្តិសុខនៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី និង ពង្រីកគម្រោងផ្គត់ផ្គង់
ដើម្បីលើកស្ទួយភាពប្រកួតប្រជែងសេដ្ឋកិច្ច គាំទ្រកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរយៈពេលវែង
ពង្រឹងសមត្ថភាពដើម្បីធានាសន្តិសុខថាមពល និង កែលម្អស្ថានភាពរស់នៅរបស់
ប្រជាពលរដ្ឋ រួមមានការជំរុញសមាហរណកម្មរវាងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និង វារីអគ្គិសនី
និង ការដឹកជញ្ជូន។^{១១}

^៩ “ផែនការវារីអគ្គិសនីមិនមានប្រែប្រួលក្រោយពេលទំនប់រលំ” នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច កម្ពុជា។ (ឆ្នាំ ២០១២,
ខែ កញ្ញា ទំព័រ ៦)។ អង្គភាពព័ត៌មានសេដ្ឋកិច្ច (Economist Intelligence Unit) ទស្សនាវដ្តី The Economist។

^{១០} រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ (២០១៣)។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ឆ្នាំ ២០១៤-២០១៨។

^{១១} ឯកសារដដែល ទំព័រ ១។

នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២ ទំនប់ធំជាងគេនៃទំនប់ទាំងប្រាំបីនៅខាង
ប្រទេសចិននៃទន្លេមេគង្គលើ (ឡានឆាង (Lancang)) បានចាប់ផ្តើមដំណើរការនៅ
ពូអ៊ី (Pu'er) ខេត្តយូណាន (Yunnan)។ ស្ថានីយ៍វារីអគ្គិសនី។ ស្ថានីយ៍វារីអគ្គិសនីណូ
ហ្សាដូ (Nuozhadu) ដែលជាទំនប់ខ្ពស់បំផុតនៅអាស៊ី បានដាក់ដំណើរការម៉ាស៊ីន
ផលិតអគ្គិសនីទីមួយនៃម៉ាស៊ីនផលិតអគ្គិសនីប្រាំបួនរបស់ខ្លួន ដែលត្រូវបានរំពឹងថា
នឹងផ្គត់ផ្គង់ថាមពល ២៣,៩ ពាន់លានគីឡូវ៉ាត់មុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០១៤។¹² ពីរខែ
ក្រោយ ប្រទេសឡាវបានប្រកាសថាខ្លួននឹងដំណើរការការសាងសង់ទំនប់សាយ៉ាប៊ូរី
និង បានចាប់ផ្តើមក្រោយពេលនោះបន្តិច ទោះបីជាមានការប្រឆាំងជាបន្តពីប្រទេស
កម្ពុជានិងវៀតណាមក្តី។ ជាការពិតណាស់ ទំនប់កំពុងដុះដាលនៅផ្នែកខាងក្រោម
បន្តគ្នាតាមទន្លេមេគង្គ គឺនឹងផ្តល់ផលប៉ះពាល់ជាបន្តបន្ទាប់ផងដែរ។ ប្រទេសឡាវ
ថៃឡង់ដ៍ និង កម្ពុជា សរុបចូលគ្នាកំពុងស្នើឡើងទំនប់ចំនួន ១២ លើទន្លេមេនៃទន្លេ
មេគង្គក្រោម ដែលគម្រោងកំហែងធ្វើឲ្យអន្តរាយមិនអាចស្តារឡើងវិញបាននូវប្រព័ន្ធ
អេកូឡូស៊ីនៃទន្លេដ៏សំខាន់បំផុតនៃតំបន់អាស៊ីអគ្នេយ៍។ បូកបញ្ចូលគ្នា ទំនប់ទាំងម្ភៃ
នេះ ដែលស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលផ្សេងៗនៃការធ្វើផែនការ ការសាងសង់ ឬ បញ្ចប់ការ
សាងសង់ គឺជាកាំបិតមុខពីរៈ ផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍នៃអគ្គិសនីកើតថ្មីដល់ប្រទេស
ជាតិកំពុងអភិវឌ្ឍន៍លឿន ប៉ុន្តែ ក៏គម្រោងកំហែងផងដែរដល់ប្រជាជន និង បរិស្ថាន។
ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ គឺជាបញ្ហានៃការប្រមូលកាន់តែកើនឡើងដោយសារការ
អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចដ៏លឿនរបស់កម្ពុជា កំពុងមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរវែងឆ្ងាយលើ
បរិស្ថាន និង មូលដ្ឋានធនធានធម្មជាតិរបស់ប្រទេស។ ការបំផ្លាញព្រៃឈើជា
លទ្ធផលនៃការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនី ការកាប់ឈើខុសច្បាប់ និង សកម្មភាព
សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច បានប៉ះពាល់ទីជម្រាលជាមួយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានលើ
គុណភាព និងការមានធនធានទឹក។

¹² “ទំនប់ Nuozhadu” HydroChina International Engineering Co., Ltd. [អ៊ីនធឺណេត]។ មាននៅលើគេហ
ទំព័រ: <http://hydrochina.net/businessarea6.aspx?ProductsID=624&CaseId=82&CatId=82&pid=91>

សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា គេឃើញមានសក្តានុពលសាងសង់គម្រោងវារីអគ្គិសនី ថ្មីជាង ២៦ នៅក្នុងអាងទន្លេសេសាន សេកុង និង ស្រែពក (ស៣)។ ក្នុងចំណោម គម្រោងទាំងនេះ គម្រោងវារីអគ្គិសនីធំជាងគេដែលត្រូវបានស្នើឡើង ធ្វើផែនការ និង អនុម័ត លើទន្លេ ស៣ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ពោលគឺ សេសានក្រោម ២ (៤០០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) សេសានក្រោម ១/៥ (៩៦ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) និង សេកុងក្រោម (១៩០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) ស្រែពកក្រោម ៣ (៣០០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) ស្រែពកក្រោម ៤ (២២០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) សេសានក្រោម ៣ (៣៧៥ ម៉េហ្គាវ៉ាត់)។ គេក៏ឃើញមានទំនប់តូចៗជាច្រើនដែលត្រូវ បានគ្រោងសាងសង់នៅដៃទន្លេ ស៣ ផងដែរ ដូចជាព្រែកលាង ១ (៦៤ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) និង ព្រែកលាង ២ (៦៤ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) (គ្រីមឌីស (Grimsditch) ២០១២)។ សម្រាប់ទន្លេ មេនៃទន្លេមេគង្គ ទំនប់ពីរត្រូវបានគ្រោងសាងសង់នៅកម្ពុជា ពោលគឺទំនប់ស្ទឹងត្រែង (៩៨០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់) និង សម្បូណ៍ (២.៦០០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់)។ ទំនប់ទាំងពីរនេះមានប្រវែង វែងជាងទំនប់ដទៃទៀត ដែលតម្រូវឲ្យមានការតាំងទីលំនៅថ្មីនៃប្រជាពលរដ្ឋជាង ២៩.០០០ នាក់ពីតំបន់ទឹកជំនន់នៃអាងស្តុកទឹក។ វានឹងធ្វើឲ្យភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា មានលក្ខណៈកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ ជាពិសេសប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រនៅខេត្តស្ទឹងត្រែង និង ខេត្តក្រចេះ។ លើសពីនេះ ប្រជាពលរដ្ឋដែលពឹងផ្អែកលើផលផលជាង ១ លាននាក់ ទាំងនៅតំបន់ទន្លេមេគង្គ និង បឹងទន្លេសាប អាចបាត់បង់ជីវភាពរបស់ខ្លួនដោយសារ ការនេសាទគឺជាមុខរបរបច្ចុប្បន្នរបស់ពួកគេ (ICEM, ២០១០)។

២. ទំនប់សេសានក្រោម ២

ទំនប់សេសានក្រោម ២ ដែលបច្ចុប្បន្នស្ថិតក្រោមការសាងសង់ ស្ថិតនៅលើ ទន្លេសេសាន ក្នុងស្រុកសេសាន ខេត្តស្ទឹងត្រែង នៅប៉ែកឦសានកម្ពុជា គឺជាទំនប់ធំ ជាងគេដែលត្រូវសាងសង់នៅកម្ពុជា។ ទន្លេសេសាន គឺជាទន្លេកម្ពុជាដ៏សំខាន់មួយ ដែលហូរចាក់ចូលទន្លេមេគង្គ ដែលជួបប្រសព្វគ្នានៅខេត្តស្ទឹងត្រែង ដែលគឺជាជា ទីតាំងនៃទីរួមខេត្តដែលមានឈ្មោះដូចគ្នា។ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ អនុស្សាវរណៈនៃការ

យោគយល់មួយរវាងក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និង ថាមពលកម្ពុជា និង អគ្គិសនីវៀតណាម ត្រូវបានចុះហត្ថលេខា រួមមានការអនុវត្តការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និង ការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោងមួយសម្រាប់គម្រោងសេសានក្រោម ២។ ក្នុង ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ ក្រសួងផែនការនិងវិនិយោគវៀតណាម បានផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណ ដល់អគ្គិសនីវៀតណាមឲ្យធ្វើការវិនិយោគក្នុងទឹកប្រាក់ចំនួន ៨១៦លានដុល្លារអាមេរិកលើគម្រោងនេះ។ រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តគម្រោងនេះនៅថ្ងៃទី ៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២។ នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការសាងសង់ទំនប់ នេះ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខារវាងក្រុមហ៊ុនរ៉ូយ៉ាល់ក្រូប (Royal Group) និង សហគ្រាសចិនហាយដ្រូឡានឆានអ៊ិនធើណេសិនណាល់អ៊ិនណើជី ខូអិលធីឌី (Hydrolancang International Energy Co.,Ltd)។ សកម្មភាពមុនពេលសាងសង់លើ គម្រោងបានដំណើរការរួចហើយ។ ដំណើរការសាងសង់ទំនប់ដ៏សកម្មបានចាប់ផ្តើម នៅដើមឆ្នាំ ២០១៥។ យោងតាមផែនការសម្រាប់គម្រោង ការសាងសង់សកម្មនឹង ចំណាយពេល ៣៥ ខែ។ ទំនប់សេសានក្រោម ២ កំពុងត្រូវបានអភិវឌ្ឍដោយក្រុម ហ៊ុនចម្រុះចិន កម្ពុជា និង វៀតណាម ដែលរួមមាន សហគ្រាសចិនហាយដ្រូឡានឆាន អ៊ិនធើណេសិនណាល់អ៊ិនណើជី ខូអិលធីឌី (Hydrolancang International Energy Co.,Ltd) និង ក្រុមហ៊ុនរ៉ូយ៉ាល់ក្រូប (Royal Group) កម្ពុជា។ នៅពេលសាងសង់ រួចរាល់ ទំនប់នេះនឹងមានកម្ពស់ប្រហែល ៧៥ ម និង មានប្រវែង ៨ គីឡូម៉ែត្រ ដែល បង្កើតអាងស្តុកទឹកមួយទំហំ ៣៣.៥៦០ ហិកតា ជាមួយអានុភាពផលិតអគ្គិសនី ៤០០ ម៉េហ្គាវ៉ាត់។ ប្រជាជនជាង ៥.០០០ នាក់ ដែលភាគច្រើនគឺជាជនជាតិដើម ភាគតិច នឹងត្រូវតាំងទីលំនៅថ្មីដោយបង្ខំប្រសិនបើគម្រោងត្រូវអនុវត្ត។

ទំនប់សេសានក្រោម ២ ត្រូវបានព្យាករណ៍ថានឹងបណ្តាលឲ្យមានផលប៉ះពាល់ បរិស្ថានធ្ងន់ធ្ងរបំផុតក្នុងចំណោមទំនប់ទាំងឡាយ ដែលបានគ្រោងសាងសង់នៅដៃ ទន្លេមេគង្គ។ ជាក់ស្តែង វាត្រូវបានព្យាករណ៍ថានឹងកាត់បន្ថយជីវម៉ាសមច្ឆាជាតិចំនួន ៩,៣% នៅក្នុងអាងទន្លេមេគង្គទាំងមូល និង ធ្វើឲ្យអន្តរាយធ្ងន់ធ្ងរដល់ពូជត្រីជាង

៥០ ដែលបណ្តាលឲ្យមានការបាត់បង់ផលផលធ្ងន់ធ្ងរនៅកម្ពុជាក្នុងទន្លេមេគង្គនិង ដៃទន្លេមេគង្គ និង បឹងទន្លេសាប។ ទំនប់នេះក៏ត្រូវបានរំពឹងថានឹងបណ្តាលឲ្យមាន ការប្រែប្រួលខ្លាំងចំពោះលំហូរដីល្បប់ និង លំហូរផលសាស្ត្រនៃទន្លេមេគង្គ និង ដៃ ទន្លេមេគង្គ ដែលលាតសន្ធឹងផ្នែកខាងក្រោមទំនប់រហូតដល់ដីសណ្តរទន្លេមេគង្គនៅ ប្រទេសវៀតណាម។ ផលប៉ះពាល់ទាំងនេះ នឹងមានផលវិបាកធ្ងន់ធ្ងរលើសន្តិសុខ ស្បៀងនៃប្រជាជនរាប់សែននាក់ នៅក្នុងសហគមន៍ជាប់ទន្លេនៅក្នុងអាងទន្លេសេ សាន ទន្លេស្រែពក និង ទន្លេសេកុង (ស៣) និង អាងទន្លេមេគង្គ។ នៅកម្ពុជានិង ប្រទេសជិតខាង មធ្យោបាយដែលធ្វើចលនាផ្លាស់កន្លែងគឺជាប្រភពចម្បងនៃប្រូតេអ៊ីន អាហារដ៏សំខាន់។ ផលប៉ះពាល់នៃការបាត់បង់ផលផលលើសុខភាព និង អាហារូប ត្ថម្ភ ទំនងជានឹងមានលក្ខណៈទូលំទូលាយនិងធ្ងន់ធ្ងរ និង នឹងមានផល ប៉ះពាល់អស មាមាត្រលើជនជាតិដើមភាគតិច ស្ត្រី និង កុមារ។

គណៈកម្មាធិការដោះស្រាយផលប៉ះពាល់សម្រាប់ទំនប់សេសានក្រោម ២ បាន ធ្វើអង្កេតទ្រព្យសម្បត្តិនៅក្នុងសហគមន៍ ដែលត្រូវតាំងទីលំនៅថ្មីដើម្បីអាងស្តុកទឹក នៃទំនប់។ អង្កេតទ្រព្យនេះ បានធ្វើឲ្យមានការបារម្ភអំពីប្រការដែលអ្នកភូមិបានរង សម្ពាធនិងការបំភិតបំភ័យឲ្យឯកភាពជាមួយការអង្កេត និង ផែនការដោះស្រាយ ផលប៉ះពាល់ស្មើឡើង ដែលនឹងធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋប្រហែល ៥.០០០ នាក់ត្រូវតាំងទី លំនៅថ្មី។

ព័ត៌មានលម្អិតនៃផលប៉ះពាល់ ត្រូវបានបង្ហាញជូនក្នុងតារាងខាងក្រោម៖

តារាងទី ១: ផលប៉ះពាល់ព្យាករណ៍នៃទំនប់សេសានក្រោម ២

-
- ដែនដីកម្ពុជាទំហំ ៣៣៥ គីឡូម៉ែត្រការ៉េនឹងត្រូវជន់លិច ហើយគ្រួសារជាង ១.០០០ ឬ ប្រជាពលរដ្ឋ ៥.០០០ នាក់ នឹងត្រូវជន្លៀស និងប៉ះពាល់ភូមិភាគសិប នៅសងខាងទន្លេ នៅផ្នែកខាងលើទំនប់ និង នៅផ្នែកខាងក្រោមទំនប់។
  - គ្រួសារចំនួន ២៦៧ និង ប្រជាពលរដ្ឋចំនួន ១.២២៩ នាក់នឹងត្រូវតាំងទីលំនៅថ្មី។
  - ការបាត់បង់ដីទំនាបកសកម្មទំហំ ១.២៩០ ហិកតា ឬ ប្រហែលមួយភាគបួននៃដី ស្រែស្បែកទាំងអស់ក្នុងស្រុកសេសាន។
  - ដីជាង ៣០៥ គីឡូម៉ែត្រការ៉េនឹងត្រូវជន់លិច ក៏ដូចជាព្រៃទំហំ ៧.០៨៦ ហិកតា បន្ថែមទៀត នឹងត្រូវបំផ្លាញដោយការតាំងទីលំនៅថ្មីនៃភូមិទាំងឡាយមកពី តំបន់ជន់លិច។
  - ការបាត់បង់ដីព្រៃធម្មជាតិប្រហែល ១៨.៦៧០ ហិកតា និង ទន្លេនិងព្រែកបាត់បង់ ទំហំ ៤.៨៩៦ ហិកតា។
  - ថនិកសត្វនិងបក្សីជាច្រើនប្រភេទ នឹងរងផលប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមាន ជាពិសេស ទីជម្រកនិងការធ្វើចលនានៃសត្វទាំងនេះ។ វានឹងមានផលប៉ះពាល់ប្រយោល លើឧទ្យានជាតិវីរៈជ័យ។
  - ៩,៣ ភាគរយនៃផលផលអាងទន្លេមេគង្គ និង ៦-៨% នៃដីល្បប់អាងទន្លេមេគង្គ នឹងត្រូវរាំងខ្ទប់។
  - ការប្រែប្រួលនៃផលវិទ្យា លំហូរទឹក និង ការដឹកជញ្ជូនតាមទូក។
  - ការធ្លាក់ចុះនៃគុណភាពទឹក ជាពិសេសគុណភាពទឹកនៅផ្នែកខាងក្រោមទំនប់។ ម្យ៉ាងទៀត ទឹកដែលបូមចេញពីទន្លេនៅខេត្តស្ទឹងត្រែងនឹងមានជាតិពុល ដែល អាចបណ្តាលឲ្យមានការផ្ទុះជម្ងឺធ្ងន់ធ្ងរក្នុងចំណោមអ្នកប្រើប្រាស់ទឹក។
  - ផលប៉ះពាល់លើព្រៃឈើ និង ទីជម្រកសត្វព្រៃ ការប៉ះពាល់លើជីវចម្រុះនៅក្នុង
-

ទឹក និង ជលផល។

- ផលប៉ះពាល់លើធនធានវប្បធម៌ និង គុណភាពជីវិត។

កំណត់សម្គាល់៖ ផលប៉ះពាល់បណ្តាលមកពីវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ដែលបានគ្រោង
គឺគ្រាន់តែជាការវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើទស្សនៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋមូលដ្ឋាន និង ភាគីពាក់ព័ន្ធ
ដទៃទៀតប៉ុណ្ណោះ ខណៈដែលទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ចាប់ផ្តើមសាងសង់ក្នុងឆ្នាំ
២០១៤។

ប្រភព៖ វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៩, Biard ឆ្នាំ ២០០៩, បទ
បង្ហាញដោយត្រៃនដីម (Trandem) ឆ្នាំ ២០១៣។

៣. គោលបំណង

គោលបំណងចម្បងនៃការស្រាវជ្រាវ គឺសំដៅពិនិត្យមើលច្បាប់ និងគោល
នយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងផ្ទុយគ្នា និង ប៉ាន់ស្មានសំណងត្រឹមត្រូវនិងយុត្តិធម៌សម្រាប់
សហគមន៍ ដែលរងផលប៉ះពាល់ពីទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២។ គោល
បំណងជាក់លាក់នៃការស្រាវជ្រាវ រួមមាន៖

- វិភាគច្បាប់និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងផ្ទុយគ្នា ជាមួយនឹងស្នាដៃអនុវត្ត
បច្ចុប្បន្ននៃទំនប់វារីអគ្គិសនីនៅក្នុងទំនប់សេសានក្រោម ២។
- វិភាគនិងផ្តល់កញ្ចប់សំណងសមស្របផ្អែកលើសំណង ដែលត្រូវបានស្នើ
ឡើងដោយស្ថាប័នបីផ្សេងៗគ្នា ពេលរដ្ឋសភា ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគ និង ប្រជា
ពលរដ្ឋរងផលប៉ះពាល់ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងតំបន់សាងសង់។

៤. វិធីសាស្ត្រ

៤.១. ការរៀបចំអង្កេត

ការរៀបចំការស្រាវជ្រាវ បានប្រើវិធីចម្រុះមួយជាមួយការសិក្សាស្រាវជ្រាវឯកសារពាក់ព័ន្ធ ការពិភាក្សាក្រុមគោលដៅ ការសម្ភាសន៍អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ និង កម្រងសំណួរអង្កេត (រូបទី ១)។ ការសម្ភាសន៍ស្ទាបស្ទង់មតិត្រូវបានធ្វើដោយចោះៗ ក្នុងចំណោមប្រជាសហគមន៍ជ្រើសរើសចំនួន ៣៧៨ នាក់នៅក្នុងភូមិជ្រើសរើសចំនួន ៩ ដែលរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដោយផ្ទាល់ពីការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ក្នុងស្រុកសេសាន។ ការសិក្សាក៏ពិនិត្យមើលផងដែររាល់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់ និង តំបន់ធំៗនៅផ្នែកខាងលើទំនប់ និង នៅផ្នែកខាងក្រោមទំនប់។ ការងារផ្ទាល់នៅមូលដ្ឋានសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ ត្រូវបានធ្វើក្នុងខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤។

រូបទី ១: ការរៀបចំការសិក្សា

<p>ការរៀបចំការសិក្សា</p>	<p>ការពិភាក្សាដោយមានការចូលរួមស្តីពីគោលបំណងនិងចំណុចដៅនៃការអង្កេត ឧបករណ៍ស្រាវជ្រាវ និង ការបណ្តុះបណ្តាលអំពីការប្រមូលទិន្នន័យ ការសិក្សាឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយពាក់ព័ន្ធ ការពិភាក្សាក្រុមគោលដៅជាមួយសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ ការសម្ភាសន៍អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធសហគមន៍ ការសម្ភាសន៍ជាមួយសំណាកសិក្សាជ្រើសរើសដោយចោះៗ ការពិគ្រោះយោបល់ស្តីពីរបកគំហើញបឋម ការដាក់បញ្ចូលមតិយោបល់ ការដាក់ជូនផលិតផលសម្រេចចុងក្រោយ</p>
---------------------------------	--

៤.២.សំណាកសិក្សា និង តំបន់សិក្សា

ទំហំសំណាក ត្រូវបានគណនាដោយប្រើរូបមន្តយ៉ាម៉ាណេ (YAMANE's Formula) ដើម្បីកំណត់ទំហំសំណាក។ រូបមន្តនេះ សន្មតកម្រិតនៃភាពប្រែប្រួល (variability) (ពេលគឺ សមាមាត្រ) នៃ ០,៥ និង កម្រិតភាពទុកចិត្ត ៩៥%។ ទំហំសំណាកសរុប ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាមានចំនួន ៣៧៨ គ្រួសារក្នុងចំណោម ៦.៥៥៤ គ្រួសារក្នុងភូមិទាំង ៩។ របាយសំណាកត្រូវបានបង្ហាញជូនក្នុងតារាងខាងក្រោម។

តារាងទី ១: ទំហំសំណាក

ល.រ	ខេត្ត និង ស្រុក	ឃុំ	ភូមិ	ចំនួនគ្រួសារសរុប	ទំហំសំណាកសម្រាប់ភូមិ
១	ខេត្តស្ទឹងត្រែង ស្រុកសេសាន	ភ្នំក	ភ្នំក	៩៣៣	៥៤
២		ស្រែគរ	ស្រែគរ ១	៧៧៧	៤៥
៣			ស្រែគរ ២	៧៥៦	៤៣
៤		ក្បាលរមាស	ក្បាលរមាស	៦៥៨	៣៨
៥			ស្រែស្រណុក	៥៧០	៣៣
៦			ក្របីជ្រំ	៩៦៣	៥៥
៧		តាឡាត	ខ្សាច់ថ្មី	១.៣០០	៧៥
៨			តាឡាត	៣៩៣	២៣
៩			រំពាត់	២០៤	១២
		៤ ឃុំ	៩ ភូមិ	៦.៥៥៤	៣៧៨

៤.៣.ការរៀបចំនិងការវិភាគទិន្នន័យ

ក្រោយពេលរៀបចំបញ្ចូលទិន្នន័យដោយប្រើកម្មវិធី Excel និង Epi-data program ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវជំនាញវ័យក្មេង រួមជាមួយអ្នកពិភ្ងាងករាជ្យ បានធ្វើការវិភាគទិន្នន័យដោយប្រើកម្មវិធី SPSS version 18/ 21 (ដែលគឺជាកម្មវិធីកុំព្យូទ័រចុងក្រោយបំផុត) ដែលនៅក្នុងនោះទិន្នន័យមិនទាន់រៀបចំ ត្រូវបានចាត់តាមលំដាប់ និង

រៀបចំដើម្បីអាចដកស្រង់ព័ត៌មានមានប្រយោជន៍ពីទិន្នន័យទាំងនេះ។ កិច្ចដំណើរការនៃការរៀបចំនិងគិតគូរអំពីទិន្នន័យ គឺជាកូនសោរសម្រាប់យល់ថាតើទិន្នន័យមាននិងមិនមានអ្វីខ្លះ។ មានវិធីផ្សេងៗដែលគេអាចធ្វើការវិភាគទិន្នន័យ ហើយការថ្លៃទិន្នន័យគឺជាប្រការងាយស្រួលបំផុតនៅក្នុងដំណាក់កាលវិភាគ ដើម្បីជំរុញសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ឬ របៀបវារៈអ្វីមួយ។ ដោយសារមូលហេតុនេះ ការវិភាគទិន្នន័យបានប្រយ័ត្នប្រយែងនៅពេលដែលការវិភាគទិន្នន័យត្រូវបានបង្ហាញ និង គិតគូរយ៉ាងមធ្យត់អំពីទិន្នន័យ និង សេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលបានធ្វើ។ ភាពញឹកញាប់ (frequency) និង ការផ្ទៀងផ្ទាត់ ត្រូវបានប្រើដើម្បីពិនិត្យមើលថវិកាសក្តានុពលប្រជាសាស្ត្រ និង ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រនៃភូមិនីមួយៗ នៅផ្នែកខាងលើទំនប់ នៅផ្នែកខាងក្រោមទំនប់ជាមួយនឹងស្ថានភាពនៃផលប៉ះពាល់នៅកម្រិតគ្រួសារ និង ស្ថានភាពសហគមន៍។ ការវិភាគទិន្នន័យ បានផ្ដោតលើការវិភាគបែបពិពណ៌នាសម្រាប់គ្រប់សូចនាករទាំងអស់។ សមាមាត្រត្រូវបានគណនាដើម្បីកំណត់ស្ថានភាពនៃសូចនាករនីមួយៗ។ ការវិភាគប្រៀបធៀបរវាងផែនការសំណងដែលស្នើឡើងដោយរដ្ឋសភា សំណងដាក់ស្តែងដែលបានអនុវត្តដោយក្រុមហ៊ុនវិនិយោគ និង សំណងដែលបានស្នើឡើងដោយប្រជាពលរដ្ឋ ឬ អ្នកឆ្លើយតបដែលបានធ្វើអង្កេត។ របកគំហើញ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ការពិភាក្សា និង អនុសាសន៍ ត្រូវបានពិភាក្សាយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ និង ត្រូវបានវិភាគ និង វិនិច្ឆ័យយ៉ាងមធ្យត់។ សេចក្តីព្រាងរបាយការណ៍ ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយក្នុងចំណោមភាគីពាក់ព័ន្ធសមស្របដើម្បីសុំយោបល់ និង មតិកែលម្អ។ យោបល់ និង មតិកែលម្អទាំងអស់ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងរបាយការណ៍ចុងក្រោយតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។

៤.៤.ចំណុចខ្សោយ

មានការចំណុចខ្សោយមួយចំនួន ដែលត្រូវពិចារណានៅពេលបកស្រាយរបកគំហើញ នៃការស្រាវជ្រាវ របកគំហើញ ជាអាទិ៍៖

- រាល់ការអង្កេតទាំងអស់សុទ្ធតែមានចំណុចខ្សោយ។ ការសិក្សាអង្កេតនេះចាប់យកការយល់ឃើញ ពេលគឺមិនមែនការពិត និង កត់ត្រាអ្វីដែលប្រជាពលរដ្ឋនិយាយ ជាជាងអ្វីដែលពួកគេធ្វើ។ អ្នកឆ្លើយតបអាចមិនយល់សំណួរ ឬ អាចមិនឆ្លើយដោយស្មោះត្រង់។ ជានិច្ចកាល តែងតែមានភាពលំអៀង រួមមាននិន្នាការជ្រើសរើសយកចម្លើយនៅកណ្តាល ជាជាងចម្លើយនៅខាង។ របកគំហើញនៃអង្កេត គឺផ្អែកលើចម្លើយតបផ្តល់ដោយខ្លួនឯងចំពោះសំណួរអង្កេត និង អាចនាំទៅដល់ការរាយការណ៍មិនអស់អំពីទិដ្ឋភាពអវិជ្ជមាន និង ការរាយការណ៍ច្រើនជ្រុលអំពីទិដ្ឋភាពវិជ្ជមាន។ ការគម្រាមកំហែងនៃការតាំងទីលំនៅថ្មី អាចត្រូវបានមើលឃើញថាមានលក្ខណៈជាមនោសញ្ចេតនា និង អវិជ្ជមាន ដែលអាចបណ្តាលឲ្យអ្នកចូលរួមប៉ាន់ស្មានតម្លៃខ្ពស់ជ្រុលសម្រាប់ទ្រព្យរបស់ពួកគេ។
- សំណងដែលស្នើឡើងដោយក្រុមស្រាវជ្រាវ មិនអាចប្រើបានជាទូទៅចំពោះសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ផ្សេងទៀតទេ ដោយសារការស្រាវជ្រាវនេះត្រូវបានធ្វើតែនៅក្នុងភូមិទាំង ៩ ដែលរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ ឬ ដោយផ្ទាល់ពីទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសាន ២ ក្នុងស្រុកសេសានប៉ុណ្ណោះ។ សូមកត់សម្គាល់ថាផ្នែកស្តីពីការវិភាគច្បាប់និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធ និងផ្ទុយគ្នាជាមួយនឹងស្នាដៃអនុវត្តបច្ចុប្បន្ននៃទំនប់វារីអគ្គិសនីនានា នៅក្នុងទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ភាគច្រើនគឺត្រូវបានដកស្រង់ពីឯកសាររបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិល ដែលដាក់ជូនអ្នករាយការណ៍ពិសេសនៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា ពាក់ព័ន្ធការអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា៖ គម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ និង គម្រោងវារីអគ្គិសនីស្ទឹងឆាយអាវ៉ែង (ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥)។

៥. បេកគំហើញ

បេកគំហើញពីការសិក្សាឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយពាក់ព័ន្ធ និង ទិន្នន័យបឋមពីការសម្ភាសន៍ និង អង្កេតដែលបានធ្វើត្រូវបានសង្ខេបជូននៅខាងក្រោមនេះ៖

៥.១. វិភាគច្បាប់និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធនិងផ្ទុយគ្នាជាមួយ ស្ថានីយអនុវត្តបច្ចុប្បន្ននៃទំនប់វារីអគ្គិសនីនានា នៅក្នុងគម្រោង វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២

ស្ថាប័នទទួលខុសត្រូវលើវិស័យវារីអគ្គិសនី

ក្រសួងវ៉ែនិងថាមពល (MME) គឺជាស្ថាប័ននាំមុខដែលទទួលខុសត្រូវលើការអភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ (NSDP) (ឆ្នាំ ២០១៤-ឆ្នាំ ២០១៨) បញ្ជាក់ថាដើម្បីបំពេញតម្រូវការអគ្គិសនីក្នុងទូទាំងប្រទេស ក្រសួងវ៉ែនិងថាមពលនឹងជំរុញការវិនិយោគប្រភពថាមពលនានា ដូចជា វារីអគ្គិសនី ឧស្ម័នធម្មជាតិ និង ធ្យូងថ្មសម្រាប់ការផលិតអគ្គិសនី។

ក្រសួងវ៉ែនិងថាមពល ទទួលខុសត្រូវលើគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ និង ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនានាសម្រាប់វិស័យវារីអគ្គិសនី ដោយសហការជាមួយស្ថាប័នអន្តរជាតិនិងជាតិ។ ក្រសួងវ៉ែនិងថាមពល ក៏សហការផងដែរជាមួយក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ក្រសួងបរិស្ថាន ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ គណៈកម្មាធិការជាតិទន្លេមេគង្គកម្ពុជា (CNMC) ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDC) និង គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីសមាហរណកម្មវិស័យនេះ។ អគ្គិសនីកម្ពុជា (EDC) និង អជ្ញាធរអគ្គិសនីកម្ពុជា (EAC) ទទួលបន្ទុកលើវិស័យវារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា។

ក្រសួងបរិស្ថាន មានតួនាទីពិនិត្យមើលនិងអនុម័តការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន សម្រាប់គម្រោងវារីអគ្គិសនី និង តាមដានមើលអនុលោមភាពគម្រោងជាមួយនឹងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន។ ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម ទទួលខុសត្រូវលើការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណប្រើប្រាស់ទឹកសម្រាប់គម្រោងវារីអគ្គិសនី។ គ្រប់គម្រោងទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធការវិនិយោគមានទឹកប្រាក់លើសពី ៥០ លានដុល្លារអាមេរិក និង រាល់គម្រោងសាងសង់ ដំណើរការ និង ផ្ទេរ (BOT) ទាំងអស់ត្រូវមានការយល់ព្រមពីក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDC) ដែលគឺជាស្ថាប័នធ្វើសេចក្តីសម្រេចខ្ពស់បំផុតសម្រាប់ការវិនិយោគរបស់ផ្នែកឯកជន និងសាធារណៈនៅកម្ពុជា។¹³

ច្បាប់និងគោលនយោបាយជាតិ និងអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធសម្រាប់វិស័យវារីអគ្គិសនី

គេពុំឃើញមានក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តជាក់លាក់ គ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជាទេ។ ច្បាប់មួយចំនួនផ្តល់គោលការណ៍ដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះការអភិវឌ្ឍទំនប់វារីអគ្គិសនី រួមមាន ច្បាប់ទាំងឡាយទាក់ទងនឹងការវិនិយោគ អគ្គិសនី ដីធ្លី ព្រៃឈើ ធនធានទឹក និង បរិស្ថាន។ ច្បាប់ជាធរមាននានា រួមមានគោលការណ៍ទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់សហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ និង សាធារណជន ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេច និង ការអភិវឌ្ឍគម្រោងប្រភេទនេះ។¹⁴ តារាងទី ៣ ខាងក្រោមសង្ខេបចំណុចផ្ទុយនៃច្បាប់ និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធក្នុងករណីទំនប់សេសានក្រោម ២។

¹³ Open Development Cambodia, របាយការណ៍សង្ខេបៈ វារីអគ្គិសនី។

¹⁴ ឯកសាររបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលដាក់ជូនអ្នករាយការណ៍ពិសេសនៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា ពាក់ព័ន្ធការអភិវឌ្ឍទំនប់វារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជាៈ គម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ និង គម្រោងវារីអគ្គិសនីស្ទឹងឆាយអាវ៉ែង (ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥)។

តារាងទី ២: ច្បាប់និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធក្នុងករណីទំនប់សេសានក្រោម ២

ច្បាប់/បទប្បញ្ញត្តិ	មាត្រាពាក់ព័ន្ធ
រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣	មាត្រា ៤៤ ចែងថាជនណាក៏ដោយទោះជាបុគ្គលក្តី ជាសមូហភាពក្តី មានសិទ្ធិជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ។ ដែលនឹងដកហូតកម្មសិទ្ធិអំពីជនណាមួយ បាននោះលុះត្រាតែប្រយោជន៍សាធារណៈតម្រូវឲ្យធ្វើក្នុងករណីដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តិទុក ហើយត្រូវផ្តល់សំណងជាមុនដោយសមរម្យ និង យុត្តិធម៌ ។
ទំនប់សេសានក្រោម ២ ប្រជាពលរដ្ឋភាគច្រើនមិនបានដឹងយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីការតាំងទីលំនៅថ្មី ឬវិធីផ្តល់សំណងដែលអនុវត្តដោយក្រុមហ៊ុន ឬ រាជរដ្ឋាភិបាលទេ។ ប្រជាពលរដ្ឋស្ទើរតែទាំងអស់ សុទ្ធតែបារម្ភអំពី និង ឯកភាពសុំឲ្យមានការពិគ្រោះយោបល់ជាសាធារណៈ ឬ វេទិកាសាធារណៈ។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្លះបានស្នើឲ្យមានការពិភាក្សានៅក្នុងភូមិ និង ឃុំរបស់ពួកគេផ្ទាល់។	
ច្បាប់ស្តីពីការ វិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៤ និង ច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្ម ច្បាប់ស្តីពីការវិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៣ អនុក្រឹត្យ លេខ ១១១ អនក.បក ស្តីពីការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការវិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៥	<ul style="list-style-type: none"> - ច្បាប់ទាំងនេះ កំណត់នីតិវិធីចាំបាច់ដើម្បីឲ្យគម្រោងវិនិយោគមួយអាចចាប់ផ្តើមប្រតិបត្តិការដោយស្របច្បាប់នៅកម្ពុជា តាមរយៈនីតិវិធីចុះបញ្ជីនៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា និង ការយល់ព្រមពីស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធ។ - ច្បាប់នេះ ក៏បញ្ជាក់ផងដែរអំពីឯកសារចាំបាច់ និង លិខិតយល់ព្រម ឬ លិខិតអនុញ្ញាតពីក្រសួងបច្ចេកទេសពាក់ព័ន្ធដើម្បីឲ្យគម្រោងត្រូវបានយល់ព្រមដោយក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា រួមមានការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានអាជ្ញាប័ណ្ណទឹក ។ល។ - មានការកត់សម្គាល់ថាទោះបីជាអនុក្រឹត្យលេខ ១១១ មានអំណាចទាបជាងច្បាប់ទាំងពីរនេះក្តី ក៏ក្នុងការអនុវត្តជាក់

	<p>ស្តែង រាជរដ្ឋាភិបាលផ្នែកលើអនុក្រឹត្យនេះក្នុងការបកស្រាយភាពខុសគ្នាទាំងឡាយក្នុងចំណោមឯកសារច្បាប់ទាំងបីនេះ (ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ឆ្នាំ ២០១០)។</p>
<p>- អនុក្រឹត្យលេខ ១១ ស្តីពី កិច្ចសន្យាសាងសង់ ដំណើរការ និង រដ្ឋ (BOT) ឆ្នាំ ១៩៩៨</p>	<p>- អនុក្រឹត្យនេះ ផ្តល់នីត្យានុកូលភាពដល់នីតិបុគ្គលរដ្ឋ ឬ សាធារណៈក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយនីតិបុគ្គលឯកជន លើគម្រោងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនានាដូចជាអគ្គិសនី រោងចក្រ អគ្គិសនី ផ្លូវថ្នល់ និង ផ្លូវជាតិសម្រាប់យានយន្ត កំពង់ផែ បណ្តាញទូរគមនាគមន៍ ផ្លូវដែក ការអភិវឌ្ឍលំនៅឋាន មន្ទីរពេទ្យ សាលារៀន អាកាសយានដ្ឋាន ពហុកីឡដ្ឋាន តំបន់កំសាន្តទេសចរណ៍ ទីក្រុងថ្មី ស្ថានីយ៍វារីអគ្គិសនី ទំនប់ រោងចក្រ រោងចក្រផលិតទឹកស្អាត និងការកែច្នៃសំណល់រឹង។ រយៈពេលអតិបរមានៃគម្រោងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ គឺ ៣០ ឆ្នាំ ប៉ុន្តែ រយៈពេលនេះអាចបន្តបាន។</p> <p>- អនុក្រឹត្យនេះ ផ្តល់ឲ្យរាជរដ្ឋាភិបាលនូវមធ្យោបាយបត់បែនបានមួយដើម្បីអនុវត្តនីតិវិធីវិនិយោគជាមួយវិនិយោគិន។ ការជ្រើសរើសសម្បទានិកអាចត្រូវបានធ្វើតាមរយៈនីតិវិធីដេញថ្លៃ “បើកទូលាយ ឬ បិទ” ជាអន្តរជាតិឬក្នុងស្រុក ឬ តាមរយៈការចរចា។</p>
<p>- ច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ ២០០១</p> <p>- ច្បាប់ស្តីពីអស្សាមិករណ៍ ឆ្នាំ ២០០៩</p>	<p>- ច្បាប់ភូមិបាល ចែងថាកម្មសិទ្ធិដីត្រូវបានការពារ ហើយពុំមានអ្នកណាម្នាក់អាចត្រូវបានដកហូតកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានឡើយ។ ច្បាប់នេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចចំពោះកម្មសិទ្ធិសមូហភាពលើដីទាំងនេះ (មាត្រា ២៦)។ ប៉ុន្តែ ច្បាប់នេះអនុញ្ញាតឲ្យរាជរដ្ឋាភិបាលដកហូតអចលនទ្រព្យដើម្បីផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។</p> <p>- ច្បាប់ស្តីពីអស្សាមិករណ៍ ដែលពង្រីកមធ្យោបាយសម្រាប់ឲ្យរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដកហូតដោយស្របច្បាប់នូវអចលន</p>

	<p>ទ្រព្យសាធារណៈ និងឯកជនសម្រាប់គម្រោងទាំងឡាយដែលបម្រើផលប្រយោជន៍ជាតិនិងសាធារណៈ។ រាជរដ្ឋាភិបាលនៅតែអាចដកហូតអចលនទ្រព្យបានទោះបីជាមានវិវាទមិនទាន់ដោះស្រាយចប់ក្តី។ ប៉ុន្តែ ម្ចាស់អចលនទ្រព្យអាចបន្តតវ៉ាការដកហូតនេះ ឬ សំណងដែលពួកគេបានទទួលនៅក្នុងតុលាការ (មាត្រា ១៩, ៣៤)។</p> <ul style="list-style-type: none"> - ប៉ុន្តែ ច្បាប់អស្សាមិករណ៍បង្កើតនីតិវិធីនិងយន្តការសម្រាប់ការអនុវត្តអស្សាមិករណ៍ សំដៅធានាឲ្យបានថាអចលនទ្រព្យដកហូត នឹងត្រូវបានសងតាមតម្លៃទីផ្សារនៅពេលដែលអស្សាមិករណ៍ត្រូវបានប្រកាស។ - មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីអស្សាមិករណ៍ ឆ្នាំ ២០០៩ កំណត់សំណងសមរម្យនិងយុត្តិធម៌ សម្រាប់ការសាងសង់ ការស្តារនីតិសម្បទា និងគម្រោងពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តដើម្បីផលប្រយោជន៍សាធារណនិងជាតិនិងការអភិវឌ្ឍកម្ពុជា។ មាត្រា ២ ធានាការដកហូតត្រឹមត្រូវនិងយុត្តិធម៌ និង សិទ្ធិស្របច្បាប់ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន និង ធានាការផ្តល់សំណងសមរម្យនិងយុត្តិធម៌ជាមុន។
--	--

ទំនប់សេសានក្រោម ២

- រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង ក្រុមហ៊ុននិយោគ មិនបានគោរពច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ ២០០១ និង មិនបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយប្រជាសហគមន៍អំពីការដកហូតកម្មសិទ្ធិឡើយ។ ប្រជាពលរដ្ឋពុំមានសិទ្ធិពេញលេញដើម្បីការពារកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន និង ដើម្បីសម្តែងកង្វល់របស់ពួកគេជាសាធារណៈដើម្បីទាមទារសំណងសមរម្យនិងយុត្តិធម៌។
- សំណងមិនមានលក្ខណៈសមរម្យនិងយុត្តិធម៌ទេ ដោយសារវិធីផ្តល់សំណងដែលស្នើឡើងដោយរាជរដ្ឋាភិបាល ក្រុមហ៊ុននិយោគ និង ប្រជាពលរដ្ឋ មិនត្រូវបានឯកភាពដោយសហគមន៍ឡើយ។ ការកំណត់តម្លៃនៃទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនទាំងអស់ (ទីលំនៅ សត្វដី និង ទ្រព្យគ្រួសារផ្សេងៗទៀត) មិនត្រូវបានធ្វើដោយមានការចូលរួម និង ការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយប្រជាពលរដ្ឋឡើយ។

<p>- អនុក្រឹត្យស្តីពីសម្បទានដីសង្គមកិច្ច (ឆ្នាំ ២០០៣)</p>	<p>- អនុក្រឹត្យនេះ កំណត់លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ នីតិវិធី និង យន្តការសម្រាប់ផ្តល់សម្បទានដីសង្គមកិច្ចសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ទីលំនៅ និង/ឬ ការធ្វើកសិកម្មគ្រួសារ។</p> <p>- ទំហំអតិបរមានៃដីសម្បទានសង្គមកិច្ចដែលផ្តល់សម្រាប់គោលបំណងទីលំនៅ គឺមួយពាន់ពីររយ (១.២០០) ម៉ែត្រការ៉េ លើកលែងនៅតំបន់ជនបទដែលមានដី ទំហំនៃសម្បទានដីសង្គមកិច្ចអាចត្រូវបានបង្កើនឡើងដល់បីពាន់ប្រាំមួយរយ (៣.៦០០) ម៉ែត្រការ៉េ (មាត្រា ១៦)។</p> <p>- ទំហំអតិបរមានៃដីសម្បទានសង្គមកិច្ចដែលផ្តល់សម្រាប់គោលបំណងធ្វើកសិកម្មគ្រួសារ គឺពីរហិកតា ប៉ុន្តែ សម្រាប់តំបន់ខ្លះ ទំហំនៃដីសម្បទានសង្គមកិច្ចអាចត្រូវបានបង្កើនឡើងដល់ប្រាំហិកតា ផ្អែកលើចរិតលក្ខណៈនិងសក្តានុពលនៃដី ឬ ប្រភេទដំណាំ និង កម្លាំងពលកម្ម (មាត្រា ១៧)។</p>
<p>ទំនប់សេសានក្រោម ២</p> <p>សហគមន៍ជាច្រើននៃសហគមន៍នៅក្នុងតំបន់ទំនប់សេសានក្រោម ២ កំពុងប្រឈមមុខនឹងភាពក្រីក្រ និង ការលំបាកផ្នែកជីវភាពរួចទៅហើយ ដោយសារការកាប់បំផ្លាញព្រៃ និង ការបាត់បង់លទ្ធភាពរកផលិតផលព្រៃឈើ និង ធនធានផ្សេងៗទៀត ជាលទ្ធផលនៃសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់នោះ។</p>	
<p>- ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ឆ្នាំ ១៩៩៦</p>	<p>- ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាននិងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ក៏មានបញ្ជាក់ផងដែរអំពីការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានដោយចែងថា “ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ត្រូវធ្វើលើគ្រប់គម្រោង និងសកម្មភាពរបស់ឯកជនឬសាធារណៈ និង ត្រូវយល់ព្រមដោយក្រសួងបរិស្ថាន មុនពេលដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដើម្បីសម្រេច (មាត្រា ៦)។</p>

<p>- អនុក្រឹត្យស្តីពីការ វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់ បរិស្ថាន ឆ្នាំ ១៩៩៩</p>	<p>- អនុក្រឹត្យនេះកំណត់ក្របខ័ណ្ឌសម្រាប់កិច្ចការពារបរិស្ថាន នៅកម្ពុជា។ គោលបំណងបញ្ជាក់មួយ គឺសំដៅអនុញ្ញាតឲ្យ សាធារណជនអាចចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាន និង ការ គ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ។ គោលបំណងមួយទៀត គឺ សំដៅបង្ក្រាប អំពើទាំងឡាយណាដែលបណ្តាលឲ្យមាន អន្តរាយដល់បរិស្ថាន។ ច្បាប់កម្ពុជា តម្រូវឲ្យធ្វើការវាយតម្លៃ ហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន (EIA) មួយមុនពេលយល់ព្រមលើ គម្រោងទំនប់វារីអគ្គិសនី។ របាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះ ពាល់បរិស្ថាន ត្រូវពិនិត្យនិងវាយតម្លៃដោយក្រសួងបរិស្ថាន មុនពេលដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលដើម្បីអនុម័តជាចុងក្រោយ។</p> <p>- លក្ខខណ្ឌកំណត់សម្រាប់នីតិវិធី និង ខ្លឹមសារនៃការវាយ តម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមានចែងនៅក្នុងអនុក្រឹត្យមួយ និង ប្រកាសពីរ (បទប្បញ្ញត្តិ) របស់ក្រសួងបរិស្ថាន។ អនុក្រឹត្យស្តីពីការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ចែងថាកិច្ច ដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានត្រូវ “ជំរុញការ ចូលរួមសាធារណៈក្នុងការអនុវត្តកិច្ចដំណើរការនេះ និង គិត គូរដល់ធាតុចូលនិងសំណើរបស់ពួកគេ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរ ការនៃការយល់ព្រមគម្រោង។” អនុក្រឹត្យនេះ តម្រូវឲ្យ គម្រោងវារីអគ្គិសនីដែលមានអានុភាពតម្លើងយ៉ាងតិច ១ ម៉ែហ្គាវ៉ាត់ធ្វើការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានដំបូង ឬពេញលេញមួយ។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ពេញលេញមួយ គប្បីត្រូវធ្វើសម្រាប់គម្រោងទាំងឡាយ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរលើធនធាន ធម្មជាតិ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី សុខភាព ឬ សុខុមាលភាពសាធារ ណៈ (មាត្រា ៨)។</p> <p>- អនុក្រឹត្យនេះ លើកឡើងនូវសារៈសំខាន់នៃការចូលរួម</p>
--	--

	<p>សាធារណៈនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន។ អនុក្រឹត្យនេះ កំណត់ឲ្យក្រសួងបរិស្ថានមានភារកិច្ចវាយតម្លៃ និង ពិនិត្យមើលរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត។ ម្យ៉ាងទៀត ក្រសួងបរិស្ថាន ក៏ទទួលខុសត្រូវផងដែរលើការតាមដាន និងចាត់វិធានការសមស្របដើម្បីធានាឲ្យបានថា ផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានត្រូវបានគោរពអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវ (មាត្រា ៣)។</p>
--	--

ទំនប់សេសានក្រោម ២

- ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ត្រូវបានបញ្ចប់ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ដោយក្រុមហ៊ុនយីខិន សាល់តិនស៍ខេមបូឌៀ (Key Consultants Cambodia (KCC)) និង ត្រូវបានយល់ព្រមដោយក្រសួងបរិស្ថានក្នុងឆ្នាំ ២០១០។ ការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានសម្រាប់ទំនប់សេសានក្រោម ២ បានរងការទិញទិញច្រើន។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះត្រូវបានទិញទិញថាមិនបានផ្តល់ការវាយតម្លៃគ្រប់គ្រាន់លើផលប៉ះពាល់គម្រោង និង ខ្វះថវិកាលម្អិត និង ផែនការសម្រាលផលប៉ះពាល់និងផែនការតាមដាន។¹⁵ ការសិក្សាឯករាជ្យជាច្រើនបានបង្ហាញថាផលប៉ះពាល់គម្រោងនឹងមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ និង ធំទូលាយដែលប៉ះពាល់ប្រជាពលរដ្ឋចំនួនច្រើននៅកម្ពុជានិងនៅប្រទេសជិតខាង។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះ មិនបានផ្តល់ព័ត៌មាន ឬ ស្នើឡើងនូវវិធានការសម្រាលផលប៉ះពាល់ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការគម្រាមកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដែលអាចមានចំពោះសន្តិសុខស្បៀង ជីវភាព អាហារូបត្ថម្ភ និង សុខភាព និង ចំពោះវប្បធម៌ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និង ជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជា និង ក្នុងតំបន់។
- គួរឲ្យស្តាយ អនុក្រឹត្យស្តីពីការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមិនមានដាក់បញ្ចូលការណែនាំលម្អិតអំពីកម្រិតចាំបាច់ និង ប្រភេទពិគ្រោះយោបល់សាធារណៈ។ ប៉ុន្តែ ច្បាប់ថ្មីមួយស្តីពីការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានដែលពេលនេះស្ថិតក្នុងការអភិវឌ្ឍ (បច្ចុប្បន្នក្នុងទម្រង់ជាសេចក្តីព្រាង) ដាក់បញ្ចូលលក្ខខណ្ឌកំណត់សម្រាប់ឲ្យសាធារណជនទទួលបានព័ត៌មាន និង ការពិគ្រោះយោបល់។

¹⁵ វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលស្តីពីកម្ពុជា ការសិក្សារបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននៃគម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩។

<p>- ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើការធានាទូទាត់ (ឆ្នាំ ២០១៣)</p>	<p>- ច្បាប់នេះ សន្យាការធានារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលចំពោះក្រុមហ៊ុនវារីអគ្គិសនី សេសានក្រោម ២ អិលធីឌី ក្នុងករណីដែលក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីរដ្ឋ ពោលគឺ អគ្គិសនីកម្ពុជា ខកខានមិនទូទាត់សម្រាប់អគ្គិសនីពីទំនប់ ឬ ប្រសិនបើមានប្រធានសក្តិនយោបាយកើតឡើង។</p>
---	--

<p>ទំនប់សេសានក្រោម ២</p> <ul style="list-style-type: none"> - នៅពេលដែលរដ្ឋចុះកិច្ចសន្យាជាមួយ ឬ ធ្វើនីតិកម្មសម្រាប់ធុរកិច្ចដែលផ្តល់សេវាកម្មដែលមានហានិភ័យសិទ្ធិមនុស្ស ការទទួលខុសត្រូវលើកិច្ចការពារមានលក្ខណៈធំធេង ហើយរដ្ឋត្រូវអនុវត្តការត្រួតពិនិត្យឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់។¹⁶ - ជំហានបន្ថែម គឺចាំបាច់ដើម្បីធានាការសិក្សាសិទ្ធិមនុស្សឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ នៅពេលដែលក្រុមហ៊ុនទទួលបានការគាំទ្រនិងសេវាកម្មច្រើនពីរដ្ឋាភិបាល។¹⁷ - ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើការធានាទូទាត់ គឺផ្អែកលើការសិក្សាមិនគ្រប់គ្រាន់ដែលធ្វើដោយក្រុមហ៊ុនយីខិនសាល់តិនស៍ខេមបូឌៀ (Key Consultants Cambodia (KCC)) នៃប្រទេសកម្ពុជា និង ក្រុមហ៊ុនដោវអេនជីនៀវិងខិនសាល់ធីងជាញ៉ូស្តុកខាំជានី ១ (Power Engineering Consulting Joint Stock Company 1 (PECC1)) នៃប្រទេសវៀតណាម ក្នុងអំឡុងពេលធ្វើការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោង និង ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន។ លើសពីនេះ ច្បាប់នេះបន្ទាបបទដ្ឋានសម្រាប់កិច្ចការពារផ្នែកសង្គមនិងបរិស្ថាន ដែលត្រូវបញ្ជាក់នៅក្នុងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ដោយដាក់កំហិតលើការទទួលខុសត្រូវរបស់ក្រុមហ៊ុនលើផលប៉ះពាល់គម្រោង។ នីតិកម្មនេះ មិនមានលក្ខណៈស្របតាមបទដ្ឋានក្រោមគោលការណ៍ណែនាំសហប្រជាជាតិ (UNGPs) ដែលតម្រូវចំពោះ 	
---	--

¹⁶ គោលការណ៍ណែនាំសហប្រជាជាតិទី ៥ (UNGP Principle 5)។

¹⁷ គោលការណ៍ណែនាំសហប្រជាជាតិទី ៤ (UNGP Principle 4)។

<p>រដ្ឋាភិបាលដែលចុះកិច្ចសន្យាជាមួយធុរកិច្ច និង អាចមានទំនាស់ជាមួយគោលការណ៍ច្បាប់ជាតិទាក់ទងនឹងសិទ្ធិចំពោះការចូលរួមសាធារណៈ និង កិច្ចការពារបរិស្ថាន។¹⁸</p>	
<p>- ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ឆ្នាំ ២០០៧</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ច្បាប់នេះ¹⁹ តម្រូវឲ្យក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយមពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រសួងផ្សេងៗទៀត និង អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដើម្បីចាត់សកម្មភាពសមស្របទាក់ទងនឹងគម្រោងសាងសង់ទំនប់ដែលអាចបណ្តាលឲ្យមានផលប៉ះពាល់ជាមហន្តរាយ។ ច្បាប់នេះ ក៏ចែងផងដែរថាប្រទេសកម្ពុជាមាន “កាតព្វកិច្ចចូលរួមក្នុងការប្រើប្រាស់ ការអភិវឌ្ឍ និង ការគ្រប់គ្រងចំណែកប្រកបដោយសមធម៌និងសមហេតុផលមួយនៃអាងទន្លេអន្តរជាតិនៅក្នុងដែនដីរបស់ខ្លួន ស្របតាមកាតព្វកិច្ចចេញមកពីកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិទាំងឡាយដែលកម្ពុជាគឺជាភាគីមួយ។” - ច្បាប់នេះ សំដៅធានាឲ្យបាននូវការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិងនិរន្តរភាពលើធនធានទឹកដើម្បីសម្រេចបានការអភិវឌ្ឍសង្គមសេដ្ឋកិច្ច និងសុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជន (មាត្រា ១)។ - ច្បាប់នេះតម្រូវឲ្យការអភិវឌ្ឍទាក់ទងនឹងទឹកស្ទើរសុំអាជ្ញាប័ណ្ណប្រើប្រាស់ទឹកពីក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម។
<p>- ព្រះរាជក្រមស្តីពីកិច្ចការពារតំបន់ធម្មជាតិ ឆ្នាំ ១៩៩៣</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ព្រះរាជក្រមនេះ សំដៅគ្រប់គ្រងនិងត្រួតពិនិត្យការអភិវឌ្ឍនិង កិច្ចការពារតំបន់ធម្មជាតិ រួមមានកិច្ចការពារបរិស្ថាន ដីព្រៃឈើ តំបន់ដីសើម និង តំបន់ឆ្នេរ។ - ព្រះរាជក្រមនេះ ចែងពីតំបន់មួយចំនួនជាតំបន់ការពារ រួមមានឧទ្យានធម្មជាតិ តំបន់ជម្រកសត្វព្រៃ តំបន់ការពារទេសភាព និង តំបន់ប្រើប្រាស់ច្រើនយ៉ាង។

¹⁸ ឯកសាររបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលដាក់ជូនអ្នករាយការណ៍ពិសេសនៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា ពាក់ព័ន្ធការអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា៖ គម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ និង គម្រោងវារីអគ្គិសនីស្ទឹងឆាយអាវ៉ែង (ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥)។

¹⁹ ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក (ឆ្នាំ ២០០៧) ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ២៥។

<p>- ច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារ ឆ្នាំ ២០០៨</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ច្បាប់នេះ ចែកតំបន់ការពារជា ៤ តំបន់៖ តំបន់ស្នូល តំបន់អភិរក្ស តំបន់ប្រើប្រាស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាព និង តំបន់សហគមន៍ (មាត្រា ៥)។ - ច្បាប់នេះ ចែងថារាល់ការឈូសឆាយ និង ការអភិវឌ្ឍគ្រប់ប្រភេទក្នុងតំបន់ស្នូលនិងតំបន់អភិរក្សត្រូវបានហាមឃាត់ (មាត្រា ៣៦) ហើយសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងឬនៅជាប់តំបន់ការពារ តម្រូវឲ្យមានការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន (មាត្រា ៤៥)។
<p>- ច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ ឆ្នាំ ២០០២</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ បន្ថែមលើកិច្ចតម្រូវជាធរមាន ដោយចែងថាច្បាប់នេះ គប្បីត្រូវបាន “អនុវត្តដើម្បីធានាការចូលរួមសាធារណៈនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលដែលមានសក្តានុពលសម្រាប់ផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរលើប្រជាពលរដ្ឋពាក់ព័ន្ធទូទៅ ជីវភាពរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋាន និង ធនធានព្រៃឈើនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។”²⁰ - ច្បាប់នេះ សំដៅធានាឲ្យបាននូវការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៃព្រៃឈើ និង អត្ថប្រយោជន៍ផ្នែកសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និង បរិស្ថាន រួមមានការអភិរក្សជីវចម្រុះ និង កេរ្តិ៍ដំណែលវប្បធម៌ (មាត្រា ១)។ - ច្បាប់នេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិប្រើប្រាស់ជាប្រពៃណីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជីវភាពរបស់ខ្លួនពឹងអាស្រ័យលើអនុផលព្រៃឈើពីព្រៃឈើ សម្រាប់គោលបំណងនៃទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ជំនឿ សាសនា និង ជីវភាព (មាត្រា ៤០)។

²⁰ ច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ (ឆ្នាំ ២០០២) មាត្រា ៤។

<p>- ច្បាប់ស្តីពីអគ្គិសនី ឆ្នាំ ២០០១</p>	<ul style="list-style-type: none"> - គោលបំណងនៃច្បាប់នេះ សំដៅគ្រប់គ្រង និង រៀបចំ ក្របខ័ណ្ឌមួយសម្រាប់ការផ្គត់ផ្គង់ និងសេវាកម្មថាមពល អគ្គិសនីនៅកម្ពុជា (មាត្រា ១)។ គោលការណ៍កំណត់នៃ ច្បាប់នេះ រួមមាន (១) កិច្ចការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកប្រើប្រាស់ ដើម្បីទទួលបានការផ្គត់ផ្គង់គ្រប់គ្រាន់នូវសេវាថាមពល អគ្គិសនីក្នុងតម្លៃសមរម្យ (២) ការជំរុញកម្មសិទ្ធិឯកជនលើ បរិក្ខារនានាសម្រាប់ផ្តល់សេវាថាមពលអគ្គិសនី និង (៣) ការបង្កើតការប្រកួតប្រជែងនៅទីណាដែលអាចធ្វើបាននៅ ក្នុងវិស័យថាមពលអគ្គិសនី។ - ចេញពីច្បាប់នេះ អាជ្ញាធរអគ្គិសនីកម្ពុជាត្រូវបានបង្កើតឡើង ជានីតិបុគ្គលសាធារណៈមួយ ដែលធ្វើការជាស្ថាប័នស្វ័យ័ត មួយដើម្បីធ្វើនិយ័តកម្មសេវាអគ្គិសនី និង ដើម្បីគ្រប់គ្រង ទំនាក់ទំនងរវាងការផ្តល់ ការទទួល និង ការប្រើប្រាស់ អគ្គិសនី (មាត្រា ៦)។
<p>- ច្បាប់អន្តរជាតិ:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ប្រទេសកម្ពុជា គឺជាភាគីមួយដែលបានចុះហត្ថលេខាសន្ធិ សញ្ញាអន្តរជាតិជាច្រើនស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និង ចាំបាច់ត្រូវ មានកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ ក្នុង ការ ការពារសិទ្ធិទាំងឡាយដែលមានចែងនៅក្នុងសន្ធិសញ្ញា។ សន្ធិសញ្ញាទាំងនេះ រួមមានសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ (ICCPR) សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (ICESCR) អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (CRC) អនុសញ្ញាស្តីពីការលុប បំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងនារីភេទ (CEDAW) និង អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើង ប្រកាន់ពូជសាសន៍ (CERD)។ ប្រទេសចិនក៏គឺជាភាគីមួយ ដែលបានចុះហត្ថលេខាឯកសារច្បាប់ទាំងនេះ ក៏ដូចជា

	<p>សមាជិកបច្ចុប្បន្នមួយនៃក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សសហប្រជាជាតិ។ សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ (ICCPR) និង សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (ICESCR) កំណត់កាតព្វកិច្ចមួយយលើភាគីរដ្ឋឲ្យជំរុញសិទ្ធិរបស់ប្រជាជនទាំងអស់ចំពោះការធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយខ្លួនឯង រួមមានសិទ្ធិទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និងដោយគ្មានការបង្ខិតបង្ខំ។ សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ (ICCPR) បានធានាសិទ្ធិចំពោះការចូលរួមក្នុងកិច្ចការសាធារណៈ។ ហេតុដូច្នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគប្បីធានាឲ្យបាននូវការចូលរួមពេញលេញពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋ និងសហគមន៍ទាំងឡាយដែលរងផលប៉ះពាល់នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនៃការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និង នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនៃការធ្វើសេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២។</p> <p>រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក៏គប្បីចាត់វិធានការផងដែរដើម្បីធានាថាទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ មិនប៉ះពាល់ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋ ងាយរងគ្រោះ រួមមាន ក្រុមជាតិពន្ធភាគតិច និង ស្ត្រីផងដែរ។</p>
--	---

ប្រភព៖ សកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (ឆ្នាំ ២០១៣) “កែលម្អនីតិវិធីធ្វើសេចក្តីសម្រេចអំពីគម្រោងវារីអគ្គិសនីនៅក្នុងអាងទន្លេមេគង្គ៖ ករណីសិក្សាស្តីពីគម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ និង គម្រោងវារីអគ្គិសនីកំបាយ កម្ពុជា” ។ ឯកសាររបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលដាក់ជូនអ្នករាយការណ៍ពិសេសនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា ពាក់ព័ន្ធការអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា៖ គម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ និង គម្រោងវារីអគ្គិសនីស្ទឹងឆាយអាវ៉ែង (ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥) និង ការវិភាគរបស់អ្នកសរសេរ។

ស្ថានភាពនៃការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ៖ នៅក្នុងពិភពលោក ការបណ្តេញប្រជាជនចេញពីទីលំនៅរបស់ពួកគេ គឺជាការបំពានសិទ្ធិមនុស្សដ៏អាក្រក់បំផុត ដែលក្នុងករណីភាគច្រើន អាចទប់ស្កាត់បាន។ ការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ សំដៅលើប្រជាពលរដ្ឋជួបការលំបាកនិងងាយរងគ្រោះបំផុត ដែលជាញឹកញាប់បំផុតមានផលវិបាកវែងឆ្ងាយទាក់ទងនឹងទីលំនៅ ការងារ ការអប់រំ សុខភាពរាងកាយនិងសុខភាពផ្លូវចិត្ត ជីវិតគ្រួសារ វប្បធម៌ និង សុខុមាលភាពជាមូលដ្ឋានរបស់ពួកគេ។ ម្យ៉ាងទៀត ការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ កាន់តែធ្វើឲ្យមានភាពក្រីក្រ បំផ្លាញសហគមន៍ និង មានផលប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានមិនអាចត្រឡប់ក្រោយបានចំពោះអនាគតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋរាប់លាននាក់នៅក្នុងពិភពលោក។

ការវិភាគកត្តាជាច្រើនអំពីផលប៉ះពាល់ខាងសង្គមសេដ្ឋកិច្ច នៃការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំលើគ្រួសារ សន្មតថា គ្រួសារដែលត្រូវគេបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ និង គ្រួសារតាំងទីលំនៅថ្មី ទំនងជាក្រីក្រជាង ២៣% ទោះបីជាពាក់ព័ន្ធនឹងការអប់រំរបស់មេគ្រួសារ ស្ថានភាពទីក្រុង/ជនបទ និង កត្តាសង្គមសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងៗទៀតក្តី។ ភាពខុសគ្នារវាងគ្រួសារក្នុងក្រុមជនក្រីក្របំផុត និង ជនមានបំផុត ក៏បង្ហាញថា ភាពខុសគ្នាអាចមានលក្ខណៈជ្រៅយ៉ាងណាស់រវាងគ្រួសារទាំងឡាយ។ ការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ បង្កើនភាពក្រីក្រ និង ភាពងាយរងគ្រោះខាងទ្រព្យសម្បត្តិ (អង្គការ UN-HABITAT ឆ្នាំ ២០០២) និង ប្រឆាំងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងកិច្ចប្រឹងប្រែងបំពេញចំណុចដៅទី៤ នៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ទី៧។

ជាទៀងទាត់ កង្វះសំណង់គ្រប់គ្រាន់បណ្តាលឲ្យមានភាពគ្មានទីលំនៅ វិវាទសង្គម និង មានផលប៉ះពាល់មិនស្មើគ្នាលើប្រជាជនក្រីក្រនិងប្រជាជនជួបការលំបាក ដូចជាកុមារ ស្ត្រី និង ក្រុមភាគតិច (មជ្ឈមណ្ឌលស្តីពីសិទ្ធិលំនៅឋាន និង ការបណ្តេញចេញ (COHRE) ឆ្នាំ ២០០៦)។ ជនដែលត្រូវគេបណ្តេញចេញជាច្រើន មិនមានទំនុកចិត្តលើប្រព័ន្ធនយោបាយ និងមានបញ្ហាផ្លូវចិត្ត រាងកាយ និងចិត្តសាស្ត្រដែលជួនកាលមានលក្ខណៈអាក្រក់ខ្លាំងរហូតដល់ព្យាយាមសម្លាប់ខ្លួន។ ចំណុចទាំងនេះគឺជារឿងកើតឡើងទៀងទាត់ក្រោយពេលដែលបញ្ហាបណ្តេញចេញត្រូវបានប្រកាស។ គោលការណ៍និងការណែនាំជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់ការបណ្តេញចេញ និង ការផ្លាស់ទីកន្លែង

ផ្អែកលើការអភិវឌ្ឍ (BPED) ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងផលប៉ះពាល់សិទ្ធិមនុស្សនៃការបណ្តេញចេញជួរភ្ជាប់នឹងការអភិវឌ្ឍ និង ការផ្លាស់ទីកន្លែងពាក់ព័ន្ធ នៅតំបន់ទីក្រុងនិងជនបទ កំណត់ថារដ្ឋត្រូវតែធានាឲ្យបានថាការបណ្តេញចេញត្រូវធ្វើតែក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសប៉ុណ្ណោះ និងត្រូវផ្តល់អាទិភាពដល់ការស្វែងរកយុទ្ធសាស្ត្រនានាដែលកាត់បន្ថយការផ្លាស់ទីកន្លែង។ គោលការណ៍នេះដាក់ចេញការណែនាំចំពោះរដ្ឋទាំងឡាយ ស្តីពីការធានាឲ្យបាននូវអនុលោមភាពជាមួយគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស។²¹ រដ្ឋាភិបាល ត្រូវតែធានាឲ្យបានថាមានគោលនយោបាយដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ដ៏ច្បាស់លាស់ និងពេញលេញមួយដែលមានសង្គតិភាពជាមួយសិទ្ធិមនុស្សមុនពេលដែលការតាំងទីលំនៅថ្មីកើតឡើង។ ព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ទាក់ទងនឹងការតាំងទីលំនៅថ្មី ត្រូវផ្តល់ជូនដល់ជនរងផលប៉ះពាល់។ ការយល់ព្រមជាមុននិងដោយមានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ទាក់ទងនឹងការតាំងទីលំនៅថ្មី និងការចូលរួមក្នុងសេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយស្តីពីការតាំងទីលំនៅថ្មីត្រូវបានធានា។ សិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចនិងស្ត្រី ត្រូវបានការពារស្មើគ្នា ហើយការផ្តល់ដំណឹងជាមុនចំនួន ៩០ ថ្ងៃ ត្រូវផ្តល់ជូនមុនពេលដែលការបណ្តេញចេញកើតឡើង។²² កិច្ចដំណើរការបណ្តេញចេញ ត្រូវធានាឲ្យបានជាប្រជាពលរដ្ឋរងផលប៉ះពាល់នឹងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពដដែល ឬប្រសើរជាង ជាលទ្ធផលនៃការបណ្តេញចេញ។ គណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌បានអះអាងថាការបណ្តេញចេញ យ៉ាងហោចណាស់ តម្រូវឲ្យមាន៖ “ឱកាសមួយសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់ពិតប្រាកដ សម្រាប់អ្នកដែលរងផលប៉ះពាល់ការជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់ និងសមហេតុផលមុនកាលបរិច្ឆេទការបណ្តេញចេញ និង ព័ត៌មានស្តីពីគម្រោងបណ្តេញចេញ។” ការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ គឺជាបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សរាលដាលនិងបន្ទាន់បំផុតរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ របាយការណ៍ឆ្នាំ

²¹ គោលការណ៍និងការណែនាំជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការបណ្តេញចេញនិងការផ្លាស់ទីកន្លែងផ្អែកលើការអភិវឌ្ឍ (BPED)។
²² គោលការណ៍និងការណែនាំជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការបណ្តេញចេញនិងការផ្លាស់ទីកន្លែងផ្អែកលើការអភិវឌ្ឍ (BPED) កថាខណ្ឌទី ៥៦ និង ៥៨។

២០០៩ មួយនៃអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស (Human Rights Watch) ប៉ាន់ស្មានថា ប្រជាពលរដ្ឋប្រហែល ៨៥.០០០ នាក់ត្រូវបានបណ្តេញចេញដោយបង្ខំក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ។ ប្រជាជនកម្ពុជាជាង ១៥០.០០០ នាក់ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថា កំពុងរស់នៅក្រោមការគម្រាមកំហែងនៃការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ រួមមាន ប្រជា ពលរដ្ឋប្រហែល ៧០.០០០ នៅរាជធានីភ្នំពេញ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ធានាសិទ្ធិ ចំពោះការមានទីលំនៅគ្រប់គ្រាន់ ហើយច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ ២០០១ ផ្តល់កិច្ចការពារ ប្រឆាំងនឹងការដកហូតទ្រព្យដោយអំពើចិត្ត។ ជាក់ស្តែង ប្រជាពលរដ្ឋដែលកំពុងរស់ នៅក្នុងតំបន់សាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ និង នៅផ្នែកខាងលើទំនប់ នឹងរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរពីការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ និង ទឹកជំនន់រយៈពេលវែង ក្រោយពេលសាងសង់ហើយ។ ម្យ៉ាងទៀត ផ្នែកលើរបកគំហើញខាងលើ គេអាច សន្និដ្ឋានថាការគម្រាមកំហែងនៃការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ និង ការតាំងទីលំនៅថ្មី ប៉ះពាល់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច និង សហគមន៍មិនមែនជនជាតិដើមភាគ តិចនៅតំបន់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ដូចជាគ្រួសារ ប្រាក់ចំណូល ការ អប់រំ សុខភាព សន្តិសុខស្បៀង និង ទីលំនៅគ្រប់គ្រាន់។ សហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ តែងតែប្រឈមមុខនឹងអសន្តិសុខ និងភាពមិនប្រាកដប្រជាទាក់ទងនឹងការបណ្តេញ ចេញដោយបង្ខំ ដែលមានឥទ្ធិពលជាអវិជ្ជមានលើសុខភាព និង ប្រាក់ចំណូលពួកគេ និង ការអប់រំកូនចៅពួកគេ។ ការវិភាគ បង្ហាញថាសហគមន៍ផ្លាស់ទីលំនៅនៅតំបន់ វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ក៏ដូចជានៅកន្លែងដទៃទៀតដែរ ត្រូវបានផ្លាស់ទីលំនៅ ទៅកាន់កន្លែងដែលជាទូទៅមិនមានសេវាកម្មចាំបាច់នានា ដែលនាំឲ្យមានកំណើន បំណុលដើម្បីទិញទ្រព្យចាំបាច់នានា ដែលបូករួមជាមួយកត្តាផ្សេងៗទៀត រួម ចំណែកជាអវិជ្ជមានដល់ប្រាក់ចំណូល បញ្ហាសុខភាព ការអប់រំ និង ទីលំនៅគ្រប់ គ្រាន់ ។ល។

សិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌៖ ប្រសិនបើទំនប់វារីអគ្គិសនីនេះត្រូវ បានសាងសង់ វាទំនងជាមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរលើសិទ្ធិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋចំពោះ

ការមានកម្រិតជីវភាពសមរម្យ រួមមានសិទ្ធិមានអាហារ ទឹក និង ទីលំនៅគ្រប់គ្រាន់ និង សិទ្ធិទទួលសេវាថែទាំសុខភាពក្នុងកម្រិតខ្ពស់បំផុត។ ដោយឡែក ផលប៉ះពាល់ ដែលបណ្តាលមកពីគម្រោងទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ លើផលផល និង ជីវភាពសំខាន់ៗផ្សេងៗទៀត នឹងធ្វើឲ្យអន្តរាយដល់សន្តិសុខស្បៀង និង អាហារ រូប ត្ថម្ភ និង ទំនងជានាំទៅដល់ភាពក្រីក្រ និង កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ។ ផលប៉ះពាល់ទាំង នេះជាច្រើន អាចធ្លាក់លើកុមារ និង ស្ត្រីមានគភ៌ដែលពឹងផ្អែកលើអាហារូបត្ថម្ភពី មធ្យោជាតិ និង សត្វរស់នៅក្នុងទឹក ដើម្បីសុខុមាលភាពនិងការលូតលាស់របស់ពួក គេ។ ការដកហូតជីវភាពដោយគ្មានជំនួសវិញ ឬ អាជីវកម្មដោយគ្មានលទ្ធភាពប្រើ ប្រាស់ដីផលិត គឺជាការរំលោភសិទ្ធិការងារ រួមមានការងារដែលត្រូវជ្រើសរើសដោយ គ្មានការបង្ខិតបង្ខំ។ ម្យ៉ាងទៀត ទំនប់វារីអគ្គិសនីនឹងបំផ្លាញរបៀបរស់នៅបែប ប្រពៃណីរបស់សហគមន៍ជាដីព្រៃអារក្សអ្នកតា និងកន្លែងបញ្ចុះសព/ព្រៃរបស់បុព្វ បុរសពួកគេ។ ផលប៉ះពាល់ទាំងនោះ រំលោភសិទ្ធិរបស់សហគមន៍ក្នុងការចូលរួមក្នុង ជីវិតវប្បធម៌ក្នុងការគោរពនិងការពារទំនៀមទម្លាប់វប្បធម៌ និងប្រពៃណីរបស់ពួកគេ។

សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ និង សេរីភាពក្នុងការជួបប្រជុំ: រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងក្រុមហ៊ុនអភិវឌ្ឍន៍គម្រោង មានភារកិច្ចត្រូវគោរព និង ការពារសិទ្ធិបញ្ចេញមតិ ដោយសេរី សិទ្ធិជួបប្រជុំគ្នាដោយសន្តិវិធី និងសិទ្ធិរួមគ្នាតវ៉ាប្រឆាំងនឹងទំនប់វារីអគ្គិសនី និងអនុញ្ញាតឲ្យមានការតវ៉ាដោយសន្តិវិធីដោយគ្មានការគំរាមកំហែងឬបំភិតបំភ័យ ដោយមន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាល។ រហូតមកដល់ពេលនេះ ប្រជាពលរដ្ឋដែលបានតវ៉ា ប្រឆាំងនឹងទំនប់វារីអគ្គិសនីកំពុងរងការគំរាមកំហែងជីវិត ការគំរាមកំហែង ការចាប់ ខ្លួន និងការឃុំខ្លួន និងប្រឈមមុខនឹងការសម្លាប់ភ័យអំពីសកម្មភាពថែមទៀត។ មានសេចក្តីរាយការណ៍ថា មានកិច្ចប្រឹងប្រែងមួយដើម្បីផ្តល់គ្រឿងលើកទឹកចិត្តដល់ មេដឹកនាំសហគមន៍ឲ្យជំរុញនិងលើកទឹកចិត្តឲ្យសមាជិកសហគមន៍គាំទ្រគម្រោង។

កាតព្វកិច្ចគោរពសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមហ៊ុនអភិវឌ្ឍន៍: កាតព្វកិច្ចនៃសិទ្ធិមនុស្ស អន្តរជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា តម្រូវឲ្យក្រុមហ៊ុនអភិវឌ្ឍន៍ទប់ស្កាត់ការរំលោភ

សិទ្ធិមនុស្សដោយក្រុមហ៊ុនទាំងឡាយដែលធ្វើប្រតិបត្តិការនៅក្នុងដែនដីរបស់ ឬ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន។ យោងតាមគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីធុរកិច្ចនិងសិទ្ធិមនុស្ស រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានកាតព្វកិច្ចមួយត្រូវការពារសិទ្ធិមនុស្ស មិនមែនតែផលប៉ះពាល់បណ្តាលមកពីសកម្មភាពរបស់ក្រុមហ៊ុនទេ។ កាតព្វកិច្ចនេះ គឺមានលក្ខណៈតឹងរឹងណាស់នៅពេលដែលក្រុមហ៊ុនទាំងនេះ គឺជាក្រុមហ៊ុនវិស័យសាធារណៈ។ យោងតាមគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីធុរកិច្ច ក្រុមហ៊ុនមានកាតព្វកិច្ចត្រូវគោរពសិទ្ធិមនុស្សមានន័យថាក្រុមហ៊ុនត្រូវមានវិធានការតឹងរឹងដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណ ទប់ស្កាត់កាត់បន្ថយ និង ដោះស្រាយផលប៉ះពាល់លើសិទ្ធិមនុស្ស ដែលបណ្តាលមកពីសកម្មភាពនៃធុរកិច្ចរបស់ខ្លួន រួមទាំងផលប៉ះពាល់លើសិទ្ធិមនុស្សដែលក្រុមហ៊ុនទាំងនោះពាក់ព័ន្ធតាមរយៈទំនាក់ទំនងនៃធុរកិច្ចរបស់ខ្លួន ទោះបីជាក្រុមហ៊ុនទាំងនោះមិនបានបណ្តាលឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដោយខ្លួនឯងក៏ដោយ។

ក្រុមរដ្ឋប្បវេណី៖ យោងតាមមាត្រា ៣៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ភាគីមួយអាចទុកជាមោឃៈបាននូវកិច្ចព្រមព្រៀងចរចាមួយបាន ប្រសិនបើភាគីនោះអាចបង្ហាញភស្តុតាងថាភាគីម្ខាងទៀតបានប្រើការបង្ខិតបង្ខំ ឬ ការក្លែងបន្លំដើម្បីជំរុញឲ្យខ្លួនទទួលយកកិច្ចព្រមព្រៀងនោះ។ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការសាងសង់វារីអគ្គិសនី រវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង ក្រុមហ៊ុន អាចត្រូវប្រកាសជាមោឃៈបានដោយសារការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោង និង ការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន សម្រាប់ទំនប់សេសានក្រោម ២ បានទទួលរងការទិញជញ្ជីនជាច្រើន។ ការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោងសម្រាប់គម្រោងទំនប់សេសានក្រោម ២ ត្រូវបានធ្វើក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ដោយក្រុមហ៊ុន ដេវ៉ែអេនជីនៀរីងខិនសាល់ធីងជាញ៉ូស្តុកខាំជានី ១ (Power Engineering Consulting Joint Stock Company 1 (PECC1)) ផ្នែកមួយនៃក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីវៀតណាម (EVN)។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននោះត្រូវបានបញ្ចប់ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ដោយក្រុមហ៊ុនយីខិនសាល់តិនស៍ខេមបូឌៀ (Key Consultants Cambodia (KCC)) និង ត្រូវបានយល់ព្រមដោយក្រសួងបរិស្ថានក្នុងឆ្នាំ

២០១០។²³ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននោះ ត្រូវបានទិញថាបានផ្តល់ការវាយតម្លៃមិនគ្រប់គ្រាន់មួយអំពីផលប៉ះពាល់គម្រោង និង ខ្វះ ថវិកាលម្អិត និង ផែនការការសម្រាលផលប៉ះពាល់ និង ផែនការតាមដាន។²⁴ ដូចបានលើកឡើងខាងលើរួចហើយ ការសិក្សាឯករាជ្យនានាបានចង្អុលបង្ហាញថាផលប៉ះពាល់គម្រោងនឹងមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ និង ខ្លាំង ដែលប៉ះពាល់ប្រជាជនជាច្រើននៅកម្ពុជា និងប្រទេសជិតខាង។ ទោះបីជាអ្នកសរសេររបាយការណ៍នៃការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន បានទទួលស្គាល់លទ្ធភាពនៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានទូលាយជាងនៅក្រៅតំបន់កែវគម្រោង រួមមាននៅក្នុងទន្លេមេគង្គ និង បឹងទន្លេសាបក្តី ក៏របាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះមិនបានពិនិត្យមើលផលប៉ះពាល់ទាំងនេះឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះ របាយការណ៍នេះខកខានមិនបានផ្តល់ព័ត៌មាន ឬ ស្នើឡើងនូវវិធានការសម្រាលផលប៉ះពាល់ដើម្បីដោះស្រាយ ការគំរាមកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដែលអាចមានចំពោះសន្តិសុខស្បៀង ជីវភាព អាហារូបត្ថម្ភ និង សុខភាព និង ចំពោះវប្បធម៌របស់ប្រជាជនមូលដ្ឋាន និង ជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជា និង ក្នុងតំបន់។ ការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោង និង ការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះ ក៏បានផ្តល់ព័ត៌មានតិចតួច និង ធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ដ៏មានកម្រិតជាមួយសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ មានន័យថាគេមិនអាចវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់គម្រោងឲ្យបានសមស្របឡើយ។ ការពិនិត្យមើលឯករាជ្យមួយលើការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន បានរកឃើញថា ១០០% នៃសហគមន៍ និង បុគ្គលដែលបានសាកសួរ រួមមានក្រុមដែលត្រូវបានពិគ្រោះយោបល់ក្នុងកិច្ចដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និង ក្រុមដែលមិនត្រូវបានពិគ្រោះយោបល់ បានប្រឆាំងនឹង

²³ អង្គការឃ្លាំមើលទន្លេមេគង្គ (Mekong Watch) ‘ខិត្តប័ណ្ណព័ត៌មាន៖ គម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២’ ធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្ម ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៤។

²⁴ វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលស្តីពីកម្ពុជា ‘ការសិក្សារបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននៃគម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២’ រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩។

ការសាងសង់ទំនប់នេះ។²⁵ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននេះ ក៏ខ្វះការវិភាគថ្លៃ
ចំណាយ-អត្ថប្រយោជន៍លម្អិត ឬ ការវាយតម្លៃលើជម្រើសផ្សេងៗទៀតក្រៅពីទំនប់
សេសានក្រោម ២ ដែលចំណុចទាំងពីរនេះគឺមានលក្ខណៈចាំបាច់ ដើម្បីបង្ហាញពី
តម្លាភាពជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត។²⁶ ការសិក្សាផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច
លើលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោងនៃទំនប់នេះ មានលក្ខណៈមន្ទិលនៅឡើយ។

សិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច៖ សេចក្តីប្រកាសសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិរបស់
ជនជាតិដើមភាគតិច (UNDRIP) រួមមានសិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចចំពោះស្វ័យ
សម្រេច ដែលគ្របដណ្តប់សិទ្ធិ ‘ប្រកាន់យកការអភិវឌ្ឍផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និង
វប្បធម៌របស់ខ្លួន’ ដោយសេរី។²⁷ ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិមានសន្តិសុខក្នុង
ការអាស្រ័យផលលើមធ្យោបាយចិញ្ចឹមជីវិតនិងអភិវឌ្ឍន៍របស់ពួកគេផ្ទាល់ និង សិទ្ធិ
ចូលរួមដោយសេរីក្នុងសកម្មភាពជាប្រពៃណី និង សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងៗ
ទៀត។²⁸ ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិចំពោះកិច្ចការពារប្រឆាំងនឹងការបំផ្លាញ
ដោយបង្ខំនូវវប្បធម៌និងអត្តសញ្ញាណរបស់ពួកគេ និង សិទ្ធិថែរក្សា ការពារ និង ចូល
ដល់ទីតាំងសាសនានិងវប្បធម៌របស់ពួកគេ។²⁹ ជនជាតិដើមភាគតិច និង សហគមន៍
ជាតិពន្ធភាគតិច ស្ថិតក្នុងចំណោមប្រជាពលរដ្ឋដែលរងផលប៉ះពាល់ច្រើនជាងគេពី
គម្រោងទំនប់សេសានក្រោម ២។ ភាសានិងវប្បធម៌ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋតាំងទីលំនៅថ្មី
គឺមានហានិភ័យ ហើយអ្នកភូមិជាច្រើនជឿថាគម្រោងអាចបង្ខំឲ្យមានការរំលាយ
សហគមន៍ដោយសារការបាត់បង់ជីវភាព។³⁰ ទឹកជំនន់នឹងបំផ្លាញដីប្រពៃណី ដីបញ្ចុះ

²⁵ ឯកសារដែល ទំព័រ ៣០

²⁶ ឯកសារដែល ទំព័រ ៣០

²⁷ សេចក្តីប្រកាសសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច (UNDRIP) មាត្រា ៣។

²⁸ សេចក្តីប្រកាសសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច (UNDRIP) មាត្រា ២០។

²⁹ សេចក្តីប្រកាសសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច (UNDRIP) មាត្រា ១២។

³⁰ Baird (២០០៩), ទំព័រ ៩៥។

សព្វហុណ និង ទីតាំងអារក្សអ្នកតា និង វប្បធម៌។³¹ ក្នុងការសិក្សាឆ្នាំ ២០១៣ មួយ ៨៨% នៃអ្នកភូមិនៅផ្នែកខាងលើទំនប់ដែលបានអង្កេតស្ទាបស្ទង់មតិ បានបញ្ជាក់ថា ទំនប់សេសានក្រោម ២ នឹងបំផ្លាញជំនឿគោរពបូជា និង វប្បធម៌របស់ពួកគេ។ សហគមន៍ភ័យខ្លាចការបែកបាក់សាមគ្គីភាពសហគមន៍ និង ការរលាយសូន្យនៃ ទំនៀមទម្លាប់និងចំណេះដឹងជាប្រពៃណី។³² ផលប៉ះពាល់វែងឆ្ងាយលើផលផល និង កសិដ្ឋាន នឹងប៉ះពាល់លើជីវភាពបែបប្រពៃណីនៃសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ផ្សេងៗទៀតនៅផ្នែកខាងលើគម្រោង និង នៅផ្នែកខាងក្រោមគម្រោង។

សិទ្ធិចំពោះការទទួលព័ត៌មាន ការពិគ្រោះយោបល់ និង ការចូលរួម៖ សន្និសញ្ញា អន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ និង សន្និសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពី សិទ្ធិ ខាងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ រួមមានសិទ្ធិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ចំពោះ ស្វ័យសម្រេច ដែលរួមមានសិទ្ធិសម្រេចដោយសេរីនូវការអភិវឌ្ឍផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និង វប្បធម៌របស់ខ្លួន ក៏ដូចជាសិទ្ធិចាត់ចែងដោយសេរីលើភោគទ្រព្យនិង ធនធានធម្មជាតិ។ សន្និសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ២៥(ក) ធានាសិទ្ធិចូលរួមក្នុងកិច្ចការសាធារណៈដោយផ្ទាល់ ឬ តាមរយៈ តំណាង ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសដោយសេរី ដែលរួមមានការប្រើអំណាចរដ្ឋបាល និង ការ បង្កើតនិងការអនុវត្តគោលនយោបាយនៅកម្រិតតំបន់និងមូលដ្ឋាន។ សិទ្ធិនេះ រួម មានកាតព្វកិច្ចធានាឲ្យបានថាជនរងផលប៉ះពាល់ត្រូវបានផ្តល់ជូនព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ ទាក់ទងនឹងគម្រោងដែលបានស្នើឡើង ជាពិសេស គម្រោងទាំងឡាយដែលនឹងប៉ះ ពាល់ការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងៗទៀត និង មានលទ្ធភាពចូលរួមពេញលេញនិង ប្រកបដោយអត្ថន័យ ក្នុងការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់គម្រោង និង កិច្ចដំណើរការដោះ

³¹ យ៉ាង សុខជាមេត្តា និង សាមៀន យុន ‘រដ្ឋសភាកម្ពុជាបានយល់ព្រមលើផែនការផ្តល់សំណង’ *វិទ្យា អាស៊ីសេរី*, ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៤; Baird, ទំព័រ ៣៦; Pye, D., & ស៊ាងលី, P., ‘រង់ចាំទឹកជន់ លិច’ *កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្ត* ថ្ងៃទី ២៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៤; សកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (២០១៣) ទំព័រ ៥៥-៥៦

³² សកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (២០១៣)។

ស្រាយផលប៉ះពាល់។ ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សបានគូសបញ្ជាក់កាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋ ក្នុងការ “ផ្តល់ព័ត៌មានអំពីការវាយតម្លៃទាក់ទងនឹងផលប៉ះពាល់បរិស្ថានលើសិទ្ធិ មនុស្ស” និង លើកឡើងថាសាធារណជន “មានសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានពេញលេញ បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបានស្តីពីសកម្មភាព និង កិច្ចដំណើរការធ្វើសេចក្តីសម្រេច របស់រដ្ឋាភិបាល។”

ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងលើ ការសិក្សាលទ្ធភាពអនុវត្តគម្រោង និង ការសិក្សា វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានបានពាក់ព័ន្ធព័ត៌មាន និង ការពិគ្រោះយោបល់ដ៏មាន កម្រិតជាមួយសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់ បានន័យថាមិនអាចវាយតម្លៃឲ្យបានសម ស្របនូវផលប៉ះពាល់គម្រោង។ ការពិគ្រោះយោបល់ដែលបានធ្វើជាមួយភូមិ ទាំងឡាយនៅក្នុងតំបន់អាងស្តុកទឹកមិនមានលក្ខណៈចូលរួម មិនបានផ្តល់ព័ត៌មាន ច្រើន និង មិនបានផ្ដោតលើបញ្ហាសំខាន់ៗឡើយ។

៥.២. វិធានការប្រជាសាស្ត្រ

ជាង ៩៥% នៃអ្នកឆ្លើយតប មានកម្រិតវប្បធម៌មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ រួមទាំង ប្រហែល ៣៣% ដែលមិនដែលបានទៅរៀន។ សមាជិកនៃគ្រួសារអង្កេត គឺមាន ចំនួនច្រើន (៣៧,២% នៃគ្រួសារមានសមាជិកពី ៥-៩ នាក់)។ អ្នកឆ្លើយតបអង្កេត ស្ទើរតែទាំងអស់ គឺជាកសិករ ហើយប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីគឺមានតិចតួចណាស់ (២២,៧% មានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីស្របច្បាប់ ឬ ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិរឹង) និង មានតែ ១៩,៩% ប៉ុណ្ណោះ មានអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណជាជនក្រីក្រ។ ការប្រៀបធៀបជាមួយស្ថិតិថ្នាក់ជាតិ បង្ហាញ ថាអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណជាជនក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទមានប្រហែល ៨០% និង អត្ត សញ្ញាណប័ណ្ណជាជនក្រីក្រនៅក្នុងភូមិទាំង ៩ គឺមានប្រហែល ២០%។ ម្យ៉ាងទៀត គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាឆ្នាំ ២០១៣ បង្ហាញថាប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីសម្រាប់ កសិកម្មគឺមានចំនួនប្រហែល ២៨% ធៀបជាមួយប្រជាពលរដ្ឋដែលកំពុងរស់នៅក្នុង ឃុំធ្វើអង្កេត គឺមានត្រឹមតែ ២២,៧% ប៉ុណ្ណោះ។

តាមរយៈការវិភាគ ប្រជាពលរដ្ឋដែលបានអង្កេត និង ប្រជាជនទូទៅក្នុងតំបន់ សេសានក្រោម ២ មិនមែនក្រទេ ស្ថានភាពសង្គមសេដ្ឋកិច្ចរបស់ពួកគេមានកម្រិត មធ្យម ហើយអ្នកខ្លះគឺខ្ពស់។ គេហឋានខ្លះធ្វើពីបេតុង ហើយទំហំដីជាមធ្យមក្នុងមួយ គ្រួសារគឺប្រហែល ៥ ហិកតា។ ការចិញ្ចឹមសត្វត្រូវបានធ្វើនៅគ្រប់ផ្ទះ (គោ ក្របី ស្រូក)។ ទិន្នន័យទទួលបានពីការពិភាក្សាក្រុមគោលដៅ និង ការសម្ភាសន៍អ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន សំខាន់ៗ បង្ហាញថាគ្រួសារនីមួយៗ ជាមធ្យម មានគោឬក្របីចំនួន ១០ ក្បាល។ នៅ ភូមិក្របីជ្រំ ប្រជាពលរដ្ឋកំពុងរស់នៅក្នុងកម្រិតជីវភាពមួយដែលមានលក្ខណៈប្រ សើរជាងនៅតំបន់ជនបទនិងជាច្រើនយ៉ាងដទៃទៀត។ ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គ្រួសារ មានលក្ខណៈមធ្យម បើធៀបទៅនឹងប្រជាជនដទៃទៀតដែលរស់នៅក្នុងតំបន់ខ្ពង់ រាបនិងវាលរាប។

តារាងទី ៤: ចរិតលក្ខណៈប្រជាសាស្ត្រនៃអ្នកឆ្លើយតបអង្កេត

តារាងទី ១: ចរិតលក្ខណៈប្រជាសាស្ត្រ					
ព័ត៌មានប្រជាសាស្ត្រ		បុរស	នារី	សរុប	ចំនួន សំណាក សរុប (N)
អាយុ		%	%	%	
	<១៧	១,៣	០,៥	០,៨	៣៩០
	១៧-២៥	២០,៣	១៧,៤	១៨,៧	៣៩០
	២៦-៣៥	២៦,៧	៣១,៦	២៩,៥	៣៩០
	៣៦-៤៥	២៣,៨	២១,១	២២,៣	៣៩០
	>៤៥	២៧,៩	២៩,៤	២៨,៧	៣៩០
ការអប់រំ					
	មិនដែលបានរៀន	២៩,១	៣៧,៦	៣៣,៨	៣៩០

របាយការណ៍អង្កេតគោលនយោបាយសំណង និង តម្លៃទ្រព្យតាមទីផ្សារ
គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ស្រុកសេសាន ខេត្តស្ទឹងត្រែង

	បឋមសិក្សា	៤៥,៩	៤៣,១	៤៤,៤	៣៩០
	មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	១៦,៩	១៤,៧	១៥,៦	៣៩០
	មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ	៨,១	៤,១	៥,៩	៣៩០
	បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ	០	០,៥	០,៣	៣៩០
ស្ថានភាពមានគ្រួសារ					
	នៅលីវ	១០,៥	៩,៧	១០	៣៨៩
	មានគ្រួសារ	៨៤,៨	៨១,១	៨២,៨	៣៨៩
	មេម៉ាយ/ពោះម៉ាយ/ លែងលះ	៤,៧	៩,២	៧,២	៣៨៩
	សរុប	១០០	១០០	១០០	៣៨៩
			ភាពញឹកញាប់	សរុប	
សមាជិកគ្រួសារ				%	
	សមាជិកគ្រួសារ ១-៥		២២៩	៥៨,៧	៣៩០
	សមាជិកគ្រួសារ ៦-៩		១៤៥	៣៧,២	៣៩០
	សមាជិកគ្រួសារ ១០-១៣		១៦	៤,១	៣៩០
មុខរបរ		បុរស	នារី	សរុប	
	កសិករ	៩៣	៩១,៣	៩២,១	៣៩០
	អាជីវកម្មតូចតាច	៧	៨,៧	៧,៩	៣៩០
អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណជាជនក្រីក្រ		%	%		
	មានអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណជាជនក្រីក្រ	១៩,៩	២០	១៩,៩	៣៨១
	មិនមានអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណជាជនក្រីក្រ	៨០,១	៨០	៨០,១	៣៨១

	សរុប	១០០	១០០	១០០	៣៨១
ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី - កម្មសិទ្ធិ		%	%		
	មានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី	២៥,១	២០,៧	២២,៧	៣៧៥
	មិនមានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី	៧៤,៩	៧៩,៣	៧៧,៣	៣៧៥
	សរុប	១០០	១០០	១០០	៣៧៥

៥.៣.ទស្សនៈរបស់ប្រជាសហគមន៍ដែលប៉ះពាល់នៅតំបន់សាងសង់ គម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២

តារាងទី ៥: ទស្សនៈរបស់ប្រជាសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់នៅតំបន់សាងសង់ទំនប់
វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២

ទស្សនៈអំពីទំនប់សេសានក្រោម ២	បុរស	នារី	សរុប
លុបចោលគម្រោង	៨៩,៣%	៩៦%	៩២,៦%
សំណង (សមរម្យ យុត្តិធម៌ និងអាចទទួលយកបាន)	១០,៧%	៤%	៧,១%

វាជាប្រការគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ដែលប្រហែល ៩៣% នៃអ្នកឆ្លើយតបដែលបាន
អង្កេត បានទាមទារការលុបចោលការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២
ធៀបនឹងត្រឹមតែ ៧,១% ប៉ុណ្ណោះដែលបានយល់ព្រមទទួលយកសំណងសមរម្យនិង
យុត្តិធម៌។ សំណងជាប្រាក់ស្មើសុំជាមធ្យម គឺ ១៧.២៥០ ដុល្លារអាមេរិក ឬក៏នឹង
៦៥% ទាមទារដឹកសិកម្មពី ២ ដល់ ៥ ហត ក្នុងមួយគ្រួសារ។ លើសពីនេះ ៣៥% នៃ
ពួកគេបានទាមទារដឹកសិកម្មទំហំពី ៦ ដល់ ១០ ហត ដែលបញ្ជាក់ថាប្រជាពលរដ្ឋ
ស្ទើរតែទាំងអស់ដែលបានចូលរួមក្នុងការពិភាក្សាក្រុមគោលដៅ និង អ្នកផ្តល់
ព័ត៌មានសំខាន់ៗ បានស្នើសុំការលុបចោល។ ប្រសិនបើក្រុមហ៊ុននិយោគមាន

បំណងបន្តគម្រោងរបស់ខ្លួន នោះអ្នកភូមិដែលបានធ្វើអង្កេត បានស្នើសុំឲ្យផ្តល់
សំណងពួកគេជា ១) ប្រាក់ + ទីលំនៅជាស្តង់ដារ ២) ដីកសិកម្ម + ប្រាក់ និង ៣) ទី
លំនៅជាស្តង់ដារ + និង ដីកសិកម្ម តាមលំដាប់រៀងៗ ៣០,៨% ៤២,៣% និង
២៦,៩%។

ជារួម ជាង ៩០% នៃភូមិដែលបានធ្វើអង្កេត បានស្នើសុំយ៉ាងទទួលបានការលុប
ចោលការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ហើយអ្នកផ្សេងទៀតនៃអ្នក
ភូមិដែលបានធ្វើអង្កេតបានស្នើសុំសំណងបីប្រភេទ (ប្រាក់=១៧.២៥០ ដុល្លារ ឬក
នឹងទីលំនៅជាស្តង់ដារ ឬកនឹងដីកសិកម្ម)។ ដូច្នេះដោយផ្អែកលើការសន្មតនេះ
រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង រដ្ឋសភា គប្បីគិតគូរឡើងវិញដើម្បីរកវិធីប្រសើរបំផុតនៃ
ការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ឬ ការលុបចោលគម្រោងនេះ។

៥.៤. កញ្ចប់សំណងដែលបានស្នើឡើង

**សំណង និង គោលនយោបាយដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ ក្រោយពេលដកហូតដីជា
កាតព្វកិច្ចសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវារីអគ្គិសនី**

ផ្អែកនេះ ត្រូវបានដកស្រង់ចេញពីឯកសារ “សំណង និង គោលនយោបាយ
ដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ ក្រោយពេលដកហូតដីជាកាតព្វកិច្ចសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ
វារីអគ្គិសនីនៅប្រទេសវៀតណាម៖ គោលនយោបាយ និង ការអនុវត្ត” ដោយ
ជាម ហ្វីទី (Pham Huu Ty) ១, A. C. M. Van Westen ២ និង Annelies Zoomers
(ឆ្នាំ ២០១៣)។

នៅពេលគិតគូរអំពីសំណងសម្រាប់ការបាត់បង់ សំណងមិនត្រឹមតែត្រូវមាន
យុត្តិធម៌ ឬ សមធម៌ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែមទាំងមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់

អត្ថប្រយោជន៍ដល់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដីទៀតផង³³។ ចំណុចនេះ មានន័យថាសំណងជាប្រាក់ ឬដី អាចមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីធានាឲ្យបានថាប្រជាពលរដ្ឋផ្លាស់ទីកន្លែងអាចស្ដារនិងកែលម្អជីវភាពរបស់ពួកគេបានក្នុងរយៈពេលវែង។ ប្រការនេះអាចតម្រូវឲ្យមានជំនួយបន្ថែម ដូចជាការបណ្តុះបណ្តាល ។ល។

ជាញឹកញាប់ សំណងសម្រាប់ដីមានលក្ខណៈសុគតស្មាញ ជាពិសេសការប៉ាន់ស្មានតម្លៃដី។ តម្លៃទីផ្សារគឺជាជម្រើសមួយដែលគេប្រើ។ តម្លៃទីផ្សារជាទូទៅត្រូវបានផ្តល់និយមន័យថាជា “ចំនួនប៉ាន់ស្មានដែលដីអាចរំពឹងថាទទួលបានប្រសិនបើលក់នៅក្នុងទីផ្សារបើកទូលាយ តាមកាលបរិច្ឆេទនៃការកំណត់តម្លៃ ក្រោយការតម្លៃត្រឹមត្រូវរវាងអ្នកចង់លក់ម្នាក់ និង អ្នកចង់ទិញម្នាក់ ហើយពួកគេធ្វើសកម្មភាពដោយយល់ដឹងដោយប្រយ័ត្នប្រយោជន៍ និង ដោយស្ម័គ្រចិត្ត”^{34 & 35}។ ពាក្យតម្លៃទីផ្សារប្រកបដោយយុត្តិធម៌ អាចប្រើឆ្លាស់គ្នាបានជាមួយពាក្យតម្លៃទីផ្សារ ប៉ុន្តែ មានភាពខុសគ្នាមួយរវាងពាក្យទាំងពីរ។ យុត្តិធម៌នៃតម្លៃទីផ្សារនៅទីនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងតម្លៃប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ការផ្ទេរទ្រព្យមួយរវាងភាគីស្ម័គ្រចិត្តទាំងឡាយ ដែលផលប្រយោជន៍រៀងៗខ្លួនរបស់ភាគីទាំងនោះ។ វាជាប្រការចាំបាច់ដែលត្រូវអនុវត្តការវាយតម្លៃលើថ្លៃដែលមានយុត្តិធម៌សម្រាប់ភាគីទាំងឡាយ ដោយគិតគូរដល់គុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិរៀងៗខ្លួនដែលភាគីនីមួយៗអាចទទួលបានពីប្រតិបត្តិការនេះ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ តម្លៃទីផ្សាររួមមានចំណុចខ្លាំងនានាដែលអ្នកចូលរួមទីផ្សារមិនបានដឹងដែលជាទូទៅ

³³ Knetsch, J.L. សិទ្ធិអចលនទ្រព្យ និង សំណងៈ ការធ្វើលទ្ធកម្មជាភាគពូកិច្ច និង ការបាត់បង់ផ្សេងៗទៀត។ Butterworth & Co (Canada) Ltd: តូរ៉ូនតូ កាណាដា ឆ្នាំ ១៩៨៣។

³⁴ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (ADB)។ សំណង និង ការកំណត់តម្លៃក្នុងការដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ៈ កម្ពុជា ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន និង ឥណ្ឌា របាយការណ៍លេខ ៩, ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីៈ ហ្សឺណែវ ឆ្នាំ ២០០៧។

³⁵ ក្រុមប្រឹក្សាស្តង់ដារកំណត់តម្លៃអន្តរជាតិ។ ក្របខណ្ឌស្តង់ដារអន្តរជាតិ។ មាននៅលើគេហទំព័រៈ <http://www.ivsc.org/sites/default/files/IVS%20Framework.pdf> (មើលនៅថ្ងៃទី ២៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៣)។

ត្រូវបានគេមើលរំលង ដូច្នេះ ទស្សនទាននៃតម្លៃទីផ្សារគឺមានលក្ខណៈចង្អៀតជាង តម្លៃទីផ្សារប្រកបដោយយុត្តិធម៌។³⁶ អង្គការស្តង់ដារកំណត់តម្លៃអន្តរជាតិ (International Valuation Standards) ឆ្នាំ ២០១១³⁷ ក៏បានបែងចែកផងដែររវាងថ្លៃ និង តម្លៃ។ ថ្លៃគឺជាចំនួនដែលទារ តម្លៃ ឬ បង់សម្រាប់ទ្រព្យមួយ រីឯតម្លៃឆ្លុះបញ្ចាំងយោបល់អំពីថ្លៃប្រហាក់ប្រហែលបំផុតដែលត្រូវបង់សម្រាប់ទ្រព្យមួយជាការផ្លាស់ប្តូរមួយ ឬ ផលប្រយោជន៍ខាងសេដ្ឋកិច្ចនៃការមានកម្មសិទ្ធិទ្រព្យមួយ។ ដោយសារលទ្ធភាពហិរញ្ញវត្ថុ បំណង និង ផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់អ្នកទិញឬអ្នកលក់ណាម្នាក់ ថ្លៃអាចមិនឆ្លុះបញ្ចាំងតម្លៃពិតប្រាកដទេ។ ជាលទ្ធផល ថ្លៃទីផ្សារគឺខុសគ្នាច្រើនពីតម្លៃទីផ្សារ។ ពាក្យទាំងពីរនេះ មានន័យស្មើគ្នានៅពេលណាដែលទីផ្សារត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ប្រតិបត្តិការទីផ្សារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ការរំពឹងប្រកបដោយសនិទានភាពទូទៅ។ យើងអាចយល់បានថាតម្លៃទីផ្សារមានន័យថាជាសមត្ថភាពចរចាតម្លៃទីផ្សាររវាងអ្នកចូលរួមទីផ្សារ។ ក្នុងករណីមានការដកហូតដីដោយមិនស្ម័គ្រចិត្តរាជរដ្ឋាភិបាលតែឯង ឬ ក្នុងសម្ព័ន្ធភាពជាមួយវិនិយោគិនគឺជាអ្នកចង់ទិញ ប៉ុន្តែម្ចាស់ដីរងផលប៉ះពាល់ជាញឹកញាប់ មិនមែនជាអ្នកចង់លក់ទេ។ ដូចដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយមីឆែលី (Miceli) និង សេហ្គឺសិន (Segerson)³⁸ ថាសំណងដែលផ្តល់ជូនម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដែលដីរបស់ខ្លួនត្រូវបានដកហូតដោយប្រើថ្លៃទីផ្សារ មានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធគិតជាងចំនួន ដែលម្ចាស់នឹងទារសម្រាប់ដីរបស់ពួកគេនៅក្នុងប្រតិបត្តិការដែលមានលក្ខណៈព្រមព្រៀងគ្នា ដោយសារម្ចាស់ដីដែលត្រូវគេដកហូតតែងតែឆ្លើយតបទៅនឹងតម្លៃសំណងដោយតម្លៃអត្ថនោម័តរបស់ពួកគេ ឬ ថ្លៃបម្រុងដែលឆ្លុះបញ្ចាំងតម្លៃទីផ្សារ។ យោងតាមការយល់ដឹងដូច្នេះ សំណងតាមតម្លៃទីផ្សារច្រើនតែសង

³⁶ ឯកសារដដែល ទំព័រ ៣៥

³⁷ ឯកសារដដែល ទំព័រ ៣៥

³⁸ មីឆែលី (Miceli), T.J.; សេហ្គឺសិន (Segerson), K. សេដ្ឋកិច្ចនៃអស្សាមិករណ៍ជាកាតព្វកិច្ច៖ ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន ការប្រើជាសាធារណៈ និង សំណងប្រកបដោយយុត្តិធម៌។ *រកឃើញ។ និន្នាការ។ Microecon.* ឆ្នាំ ២០០៧, ៣, ២៧៥-៣២៩។

មិនគ្រប់ដល់អ្នកមិនចង់លក់។ ប៉ុន្តែ គេមានការលំបាកខ្លាំងក្នុងការស្វែងយល់អំពីថ្លៃ
បម្រុងអត្តនោម័តរបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ដោយសារប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនជំរុញឲ្យម្ចាស់
កម្មសិទ្ធិទារតម្លៃបំប៉ោងខ្ពស់។³⁹ ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីតែម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដ៏ខ្លួនឯងក៏
ប្រហែលជាមិនដឹងថាតើពួកគេត្រៀមខ្លួនលក់ក្នុងថ្លៃណាមួយទេ។ ជម្រើសមួយ
ទៀត គឺសំណងតាមតម្លៃជំនួស។ តម្លៃជំនួសគឺស្មើនឹងតម្លៃទីផ្សារ នៅពេលដែល
ព័ត៌មានអំពីតម្លៃទីផ្សារមានលក្ខណៈអាចទុកចិត្តបាន ហើយទ្រព្យប្រហាក់ប្រហែល
ឬ វត្ថុជំនួសអាចទទួលយកបាន អាចរកទិញបាន។ ប៉ុន្តែ ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ
ភាគច្រើន គេពុំឃើញមានលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ប៉ាន់ស្មានតម្លៃទីផ្សារ និង
តម្លៃជំនួស ជាពិសេស នៅតំបន់ជនបទឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ដោយសារព័ត៌មានអំពី
ថ្លៃដីមិនមានលក្ខណៈអាចទុកចិត្តបាន។⁴⁰

ការសិក្សាបានលើកឡើងថាគម្រោងសេសានក្រោម ២ នៅខេត្តស្ទឹងត្រែង
អាចធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋចំនួន ៥.០០០ នាក់ត្រូវផ្លាស់ទីលំនៅ និង មានផលប៉ះពាល់
អវិជ្ជមានលើប្រជាពលរដ្ឋ ១០០.០០០ នាក់ផ្សេងទៀត តាមរយៈការធ្លាក់ចុះជាង ៩
ភាគរយនៃបរិមាណមធ្យមជាតិនៅក្នុងអាងទន្លេមេគង្គ។⁴¹ ទោះបីជាផលប៉ះពាល់នៃ
ទំនប់សេសានក្រោម ២ លើធនធានជលផល និង សហគមន៍មូលដ្ឋាននៅកម្ពុជា
នឹងមានលក្ខណៈធំធេងក្តី ពោលគឺភូមិជាង ២៥០ ភូមិ រួមមានភូមិនៅចំទីតាំងទំនប់
រហូតដល់ភូមិទាំងឡាយដែលនៅជាប់ទន្លេសេសាន និងស្រែពកនឹងរងផលប៉ះពាល់
ក៏ផែនការផ្តល់សំណងនៃប្រតិបត្តិការទំនប់ ហាក់បីដូចជាមិនបានរាប់បញ្ចូលព័ត៌មាន
នេះឡើយ។ យោងតាមឯកសារស្តីពីផែនការផ្តល់សំណងក្នុងឆ្នាំ ២០១២ ដែលបាន
ស្នើឡើងដោយក្រុមហ៊ុនទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ខូអិលធីឌី (Hydro

³⁹ Niemann, P.; Shapiro, P. ប្រសិទ្ធភាព និង យុត្តិធម៌៖ សំណងសម្រាប់ការដកហូត។ *Int. Rev. Law Econ.* ឆ្នាំ ២០០៨, ២៨, ១៥៧។

⁴⁰ ឯកសារដដែល ទំព័រ ៣៥

⁴¹ <http://www.refworld.org/docid/53b15c0c5.html>

Power Lower Sesan 2 Co. Ltd.) ប្រតិបត្តិការនៃគម្រោងវារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ មានតែភូមិប្រាំមួយប៉ុណ្ណោះ ពោលគឺភូមិស្រែគរ ១ ស្រែគរ ២ ក្នុងឃុំស្រែគរ ភូមិស្រែស្រណុក ក្បាលរមាស និង ក្បាលស្ពាន ស្រែពក ឬ ច្រប់ ដែលមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីនៃឯកសាររបស់ក្រុមហ៊ុន។

ក្នុងខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ សមាជិកសភាម្នាក់នៃគណៈបក្សប្រឆាំងបានសរសេរលិខិតមួយជូនលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ដោយបានលើកពីការបារម្ភទាក់ទងនឹងគម្រោងនេះ និង បានស្នើសុំការបំភ្លឺអំពីវិធានការសម្រាលផលប៉ះពាល់ដែលនឹងត្រូវដាក់ឱ្យអនុវត្ត ដើម្បីកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានរបស់ទំនប់។ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានឆ្លើយតបក្នុងខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយក្រោយពេលនោះបន្តិច លិខិតនោះក៏ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ។⁴² លិខិតនោះបំភ្លឺថាទំនប់នឹងជន់លិចផ្ទៃដីទំហំ ៣៤.៣០៧ ហិកតា និង មានផលប៉ះពាល់លើប្រជាពលរដ្ឋចំនួន ៤.៦២០ នាក់ (ទាបជាងតួលេខលើកឡើងក្នុងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានឆ្នាំ ២០០៨ បន្តិច)។ តំបន់តាំងទីលំនៅថ្មី នឹងត្រូវបានផ្តល់ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី និង ជីវភាពកែលម្អធៀបទៅនឹងទីកន្លែងមុនរបស់ពួកគេ។ តួលេខលម្អិតនៃផ្ទៃដីដែលនឹងត្រូវជន់លិចដោយ (ដីលំនៅឋាន ៨៣ ហិកតា ដីស្រែ ៩១០ ហិកតា ដីវាល ៣០៧ ហិកតា ដីព្រៃរបស់រដ្ឋ ១៧.៨០៦ ហិកតា ដីដែលផ្តល់ឱ្យក្រុមហ៊ុនឯកជនជាសម្បទានដី ១០.៥៦៤ ហិកតា និង តំបន់ទន្លេ/ស្ទឹង/បឹង ៤.៦៣៨ ហិកតា)។

លិខិតនោះបញ្ជាក់ថាសំណើមួយត្រូវបានលើកឡើងស្នើឱ្យក្រុមហ៊ុនដាក់ប្រាក់តម្កល់ស្មើនឹង ៨,២៧% នៃតម្លៃគម្រោងសរុប សម្រាប់ដោះស្រាយផលប៉ះពាល់គម្រោង ដែលមានទឹកប្រាក់ជិតស្មើនឹង ៦៧,៥ លានដុល្លារអាមេរិក ប្រសិនបើតម្លៃសរុបនៃគម្រោងគឺ ៨១៦ លានដុល្លារអាមេរិក។ គេគប្បីកត់សម្គាល់ថាចំនួននេះគឺស្មើតែប្រហែលពាក់កណ្តាលនៃថវិកាប៉ាន់ស្មានក្នុងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះ

⁴² លិខិតពីនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ថ្ងៃទី ២៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១។

ពាល់បរិស្ថាន ឆ្នាំ ២០០៨ (១២៧ លានដុល្លារអាមេរិក) ប៉ុណ្ណោះ ថាចាំបាច់សម្រាប់ សម្រាលឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់នូវផលប៉ះពាល់របស់គម្រោង។ ម្យ៉ាងទៀត ក្រុមហ៊ុនក៏ នឹងវិនិយោគផងដែរប្រហែល ១៤,៥ លានដុល្លារអាមេរិកសម្រាប់សម្អាតផ្ទៃដីអាង ស្តុកទឹកមុនពេលត្រូវពន្លឺចង្ហើក។

យោងតាមរាជរដ្ឋាភិបាល អ្នកភូមិផ្លាស់ទីលំនៅនឹងត្រូវបានផ្តល់ជូនដីទំហំ ១.០០០ ម៉ែត្រការ៉េ (១០.៧៦០ ហ្វីត) សម្រស់សង់លំនៅឋានថ្មី និង ដី ៥ ហិកតា (១២ អេឃ័រ) សម្រាប់ឲ្យគ្រួសារនីមួយៗដាំដំណាំ។ ដីប្រហែល ៩១០ ហិកតា (២.២៥០ អេឃ័រ) របស់អ្នកភូមិនឹងរងផលប៉ះពាល់ពីគម្រោង ប៉ុន្តែ រាជរដ្ឋាភិបាល បានបម្រុងដីប្រហែល ៤.០៦០ ហិកតា (១០.០៣០ អេឃ័រ) ជាសំណង។

គម្រោងទំនប់សេសានក្រោម ២ នឹងជន់លិចដីសហគមន៍ក្នុងបីឃុំ និង ៦ ភូមិ។ កិច្ចដំណើរការផ្តល់សំណង និង ដោះស្រាយផលប៉ះពាល់សម្រាប់គម្រោងទំនប់ វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ខ្វះគម្លាតភាព និង មិនត្រូវបានអនុវត្តដូចគ្នាឡើយ។ សហគមន៍ដែលត្រូវផ្លាស់ទីលំនៅដើម្បីគម្រោងមិនត្រូវបានផ្តល់ព័ត៌មាន ឬ ពិគ្រោះ យោបល់ឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទាក់ទងនឹងផែនការផ្តល់សំណង និង ផែនការតាំង ទីលំនៅថ្មី ដែលត្រូវបានរៀបចំដោយគ្មានមតិយោបល់របស់ពួកគេ។

សហគមន៍នៅស្រុកសេសានខេត្តស្ទឹងត្រែង មិនពេញចិត្ត និង បានចេញ សេចក្តីថ្លែងការណ៍បដិសេធ “យន្តការនិងនីតិវិធីនៃគោលនយោបាយផ្តល់សំណង និង ដោះស្រាយផលប៉ះពាល់នៃគម្រោងទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ នៅខេត្ត ស្ទឹងត្រែង” ដែលត្រូវបានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤ ដោយ ឯកឧត្តម ស៊ុយ សែម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល និង ជាប្រធានគណៈកម្មាធិការ អន្តរក្រសួង” និង “គោលនយោបាយផ្តល់សំណង និង ដោះស្រាយផលប៉ះពាល់នៃ គម្រោងទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២” ដែលត្រូវបានរៀបចំដោយក្រុមហ៊ុន

ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ខូអិលធីឌី (Hydro Power Lower Sesan 2 Co. Ltd.)។

កញ្ចប់សំណងតាមការទាមទាររបស់សហគមន៍

សំណងដែលទាមទារដោយសហគមន៍ និង សំណងដែលស្នើឡើងដោយ ក្រុមហ៊ុន (ក្រុមហ៊ុនរ៉ូយ៉ាល់ក្រូប (Royal Group) និង សហគ្រាសចិនហាយដ្រូឡាន ឆានអ៊ិនធើណេសិនណាល់អ៊ិនធើណើឌី ខូអិលធីឌី (Hydrolancang International Energy Co., Ltd.) គឺខុសគ្នាឆ្ងាយណាស់។ ប្រហែល ៧% នៃប្រជាសហគមន៍ដែល បានអង្កេតក្នុង ៩ ភូមិ បានស្នើប្រាក់ចំនួនជាមធ្យម ១៧.២៥០ ដុល្លារអាមេរិក បូក នឹងដឹកសិកម្មទំហំ ៥ ហត។ ប៉ុន្តែ ១៦ គ្រួសារនៅក្នុងឃុំភ្នំកបានព្រមទទួលការប្រាក់ ពី ៨.០០០ ដុល្លារអាមេរិក ដល់ ២០.០០០ ដុល្លារអាមេរិក ជាសំណងសម្រាប់លំនៅ ឋានពួកគេ និង ដីដើម្បីជៀសវាងការរស់នៅក្នុងកន្លែងតាំងទីលំនៅថ្មីមួយ (យោងតាម ទូន តាំង មេឃុំភ្នំក)។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានស្នើឡើងនូវសំណងដែលរួមមានដី សម្រាប់ទីលំនៅ (២៥មx ៥០ម) បូកដីនឹងកសិកម្មទំហំ ៥ ហត។ អង្កេតនេះ បានរក ឃើញថាសំណង គប្បីមានចំនួនយ៉ាងតិចបំផុត ១០៨.១២៦ ដុល្លារអាមេរិក (តារាង ខាងក្រោម) សម្រាប់គ្រួសារនីមួយៗនៅក្នុងសហគមន៍។ ដូច្នេះ នៅក្នុងសេចក្តី សន្និដ្ឋាន អង្កេតនេះបានស្នើឡើងនូវវិធីផ្តល់សំណងសមរម្យនិងយុត្តិធម៌ ដូចខាង ក្រោម។

ប៉ុន្តែ ប្រហែល ៩០% នៃអ្នកភូមិដែលបានធ្វើអង្កេត បានស្នើលុបចោលការ សាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ នៅដំណាក់កាលនេះ។ តាមរយៈការ ចុះសិក្សាផ្ទាល់ ការសាងសង់កំពុងបន្តធ្វើ(មួយភាគបីនៃការសាងសង់)។

ផ្ទៃទីផ្សារមធ្យមដែលត្រូវបានគណនាដោយមានការចូលរួមពីអ្នកចូលរួមអង្កេត

ព័ត៌មាន	តម្លៃទីផ្សារមធ្យម
តម្លៃមធ្យមនៃលំនៅឋាន	១១.៧៨៥ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃមធ្យមនៃដី	២៥.៤៧៧ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃមធ្យមនៃកសិដ្ឋានអចិន្ត្រៃយ៍	២៦.៣០៤ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃមធ្យមនៃកសិដ្ឋានមិនអចិន្ត្រៃយ៍	២៧.២១៦ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃមធ្យមនៃដើមឈើហូបផ្លែ	៧.៨៥១ ដុល្លារអាមេរិក
តម្លៃមធ្យមនៃសត្វ	៩.៤៩៣ ដុល្លារអាមេរិក
សរុបជាមធ្យមសម្រាប់គ្រួសារនីមួយៗ	១០៨.១២៦ ដុល្លារអាមេរិក

សូមមើលទិន្នន័យលម្អិតនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ

សំណងសម្រាប់ដីបញ្ចុះសព និង ដីព្រៃអារក្សអ្នកតាសម្រាប់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចនីមួយៗ

ប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅក្នុងភូមិអង្កេតទាំង ៩ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាខេត្តស្ទឹងត្រែង គឺជាជនជាតិដើមភាគតិច។ នៅកម្ពុជា សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចគោរពបូជាសាសនារបស់ពួកគេ ដូចជាការធ្វើកសិកម្មបែបប្រពៃណី ដីព្រៃបញ្ចុះសពសហគមន៍ ចម្រៀងសហគមន៍ ពិធីតាំងទីលំនៅថ្មី ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា ។ល។ និង ។ល។ ការសិក្សាភូមិអង្កេតទាំង ៩ បានរកឃើញថាភូមិទាំងនេះមានអចលទ្រព្យរួមមិនត្រឹមតែជាសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែមទាំងដីព្រៃបញ្ចុះសព និង ដីព្រៃអារក្សអ្នកតាទៀតផង។ តាមរយៈការសម្ភាសន៍អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ សហគមន៍នីមួយៗមានដីព្រៃបញ្ចុះសពទំហំ ៥ ហិកតា និងដីព្រៃអារក្សអ្នកតា ៣ ហិកតា។ ការគណនាសំណងសម្រាប់សហគមន៍/ភូមិនីមួយៗ គប្បីពិចារណា ឲ្យបានជិតដល់អំពីការថែរក្សា និង ការរក្សាទុកព្រៃប្រពៃណីរបស់ពួកគេ ជាពិសេសដីព្រៃបញ្ចុះសព

និង ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា។ ជាពិសេស សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចប្រកាន់ខ្ជាប់
ទំនៀមទម្លាប់បន់ស្រន់ក្រោយពេលតាំងទីលំនៅថ្មី។ សម្រាប់ការតាំងទីលំនៅថ្មី
សហគមន៍នីមួយៗតែងតែចំណាយប្រាក់ប្រហែល ៣.០០០ ដល់ ៤.០០០ ដុល្លារ
អាមេរិក ហើយគ្រួសារជាបុគ្គលតែងតែចាយប្រហែល ១.០០០ ដល់ ២.០០០ ដុល្លារ
អាមេរិក។ ដូច្នេះ ចំណុចទាំងនេះគឺមានសារៈសំខាន់ដែលរាជរដ្ឋាភិបាល និង
ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគគប្បីដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណងពួកគេ។

ប្រាក់ចំណូលគ្រួសារប្រចាំខែ មានចំនួនប្រហែល ៣៨៧ ដុល្លារអាមេរិក ដូច្នេះ
សំណងគប្បីពិចារណាអំពីការបាត់បង់ឱកាសសេដ្ឋកិច្ច។ ការបាត់បង់ឱកាសសេដ្ឋកិច្ច
ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានសម្រាប់រយៈពេលប្រហែល ១២ ខែ។ ថ្លៃចំណាយសម្រាប់រយៈពេល
១២ ខែគឺ ៤.៦៤៤ ដុល្លារអាមេរិក។

ការវិភាគស្តីពីជម្រៅលើស្ថានភាពសង្គមសេដ្ឋកិច្ចនៃភូមិអង្កេត បានរកឃើញ
ថាប្រាក់ចំណូលគ្រួសារជាមធ្យមប្រចាំខែមានលក្ខណៈខ្ពស់ ពោលគឺប្រហែល ៣៨៧
ដុល្លារអាមេរិក ហើយចំណាយគ្រួសារប្រចាំខែ គឺទាបជាងប្រាក់ចំណូល ឬ ប្រហែល
ដក ៦ ដុល្លារអាមេរិក។ ប៉ុន្តែ ប្រាក់សន្សំរបស់គ្រួសារគិតដល់ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ ជា
មធ្យមគឺមានចំនួន ៤.៨៧៣ ដុល្លារអាមេរិក។ ដូច្នេះ ស្ថានភាព សង្គមសេដ្ឋកិច្ចរបស់
ពួកគេក្នុងដំណាក់កាលនេះ គឺមានលក្ខណៈល្អ ហើយសំណងសម្រាប់ពួកគេគប្បី
ត្រូវផ្អែកលើទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេ ជាជាងការស្មាន។

តារាងទី ៦: ប្រាក់ចំណូល និង ចំណាយគ្រួសារ

ប្រាក់ចំណូលគ្រួសារប្រចាំខែជាមធ្យម ៣៨៧ ដុល្លារអាមេរិក	
ចំណាយគ្រួសារប្រចាំខែ	៣៩៣ ដុល្លារអាមេរិក
ប្រាក់សន្សំគ្រួសារប្រចាំខែ	-៦ ដុល្លារអាមេរិក ប៉ុន្តែ ប្រាក់សន្សំគ្រួសារ គិតដល់ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ គឺ ៤.៨៧៣ ដុល្លារ អាមេរិក

ជាការប្រៀបធៀប ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗក្នុងមួយឆ្នាំគឺ មានចំនួនប្រហែល ១.០៤៥ ដុល្លារអាមេរិកក្នុងឆ្នាំ ២០១៤ (របាយការណ៍ក្រសួង សេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ ឆ្នាំ ២០១៤)។ ដូច្នេះ ការវិភាគប្រៀបធៀបបង្ហាញថាប្រាក់ ចំណូលរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចដែលបានធ្វើអង្កេតគឺខ្ពស់ជាង ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ។ អាស្រ័យហេតុនេះ វិធីផ្តល់សំណង មិនគប្បីដកចេញប្រាក់ចំណូលប្រចាំខែរបស់ពួកគេទេ ដោយសារការចាប់ផ្តើមអាជីវ កម្មដើម្បីរកប្រាក់ចំណូល ត្រូវចំណាយពេលយ៉ាងតិចពី ៦ ខែដល់ ១២ ខែ។

សូមមើលព័ត៌មានលម្អិតក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ក្នុងករណីអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់សេសានក្រោម ២ គេឃើញមានការខកខានដោយ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការប្រតិបត្តិច្បាប់ជាធរមានយ៉ាងពេញលេញដើម្បីធានាឲ្យ បាននូវក្របខ័ណ្ឌនិយ័តកម្មប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពមួយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍគម្រោង វារីអគ្គិសនី រួមមានការផ្សព្វផ្សាយគ្រប់គ្រាន់ ការពិគ្រោះយោបល់ សិទ្ធិមនុស្ស និង កិច្ចការពារបរិស្ថាននិងសង្គម។ សិទ្ធិរបស់សហគមន៍ និង ជាពិសេសសិទ្ធិរបស់ ជនជាតិដើមភាគតិចចំពោះព័ត៌មាន ការពិគ្រោះយោបល់ និង ការចូលរួមក្នុងការធ្វើ

សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយ ដែលនឹងប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តសិទ្ធិ
មនុស្សដទៃទៀតជាច្រើន ត្រូវបានរំលោភ។ ការអភិវឌ្ឍនេះ មានផលប៉ះពាល់លើ
សិទ្ធិចំពោះការមានលំនៅឋានគ្រប់គ្រាន់ និង សេរីភាពចាកផុតពីការបណ្តេញចេញ
ដោយបង្ខំ សិទ្ធិចំពោះកម្រិតជីវភាពគ្រប់គ្រាន់មួយ ដែលរួមមានសិទ្ធិចំពោះស្បៀង
អាហារ សុខភាព ទឹក និង ជីវភាពគ្រប់គ្រាន់ សិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចចំពោះ
ការសម្រេចចិត្តដោយខ្លួនឯង និង វប្បធម៌ និង បូរណភាពសហគមន៍ សិទ្ធិចំពោះ
វប្បធម៌ និង សិទ្ធិចំពោះបរិស្ថានល្អនិងប្រកបដោយនិរន្តរភាព។

ទំនប់សេសានក្រោម ២ នឹងបង្កើនសម្ពាធលើធនធានទឹកកម្ពុជា និង ប៉ះពាល់
គុណភាពនិងការមានទឹក និង ជម្រើសជីវភាពរបស់អ្នកភូមិ។ វាគឺជាប្រការសំខាន់
ដែលភាគីពាក់ព័ន្ធ និង សហគមន៍មូលដ្ឋានត្រូវចូលរួមក្នុងការសន្ទនាមួយដែល
ពិចារណាអំពីវិធីដែលសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីអាចកាន់តែមាននិរន្តរភាព។

មុខរបរកសិកម្ម ដូចជានេសាទ ការធ្វើកសិកម្ម និង អត្ថប្រយោជន៍នៃព្រៃឈើ
នៅតែគឺជាប្រភពជីវភាពចម្បងសម្រាប់អ្នកភូមិភាគច្រើន ដែលបានធ្វើអង្កេតក្នុងភូមិ
ចំនួន ៩ ក្នុងស្រុកសេសាន ខេត្តស្ទឹងត្រែង និង គឺជាគន្លឹះចំពោះជម្រើសជីវភាព
ប្រកបដោយនិរន្តរភាព។ កំណើនដែលមានលក្ខណៈរាប់បញ្ចូល និងប្រកបដោយ
និរន្តរភាពសម្រាប់អ្នកភូមិដែលកំពុងរស់នៅផ្នែកខាងលើទំនប់ ផ្នែកខាងក្រោមទំនប់
និង ក្នុងតំបន់សាងសង់ទំនប់សេសានក្រោម ២ គឺមានលក្ខណៈចាំបាច់ រួមមានការ
ចូលរួមរបស់សហគមន៍ក្នុងការវាយតម្លៃ ការបង្កើនផលិតភាពកសិកម្ម និង ប្រាក់
ចំណូល ទន្ទឹមគ្នានឹងការថែរក្សាបរិស្ថាននិងធនធានធម្មជាតិកម្ពុជា។ ជាង ៩០% នៃ
អ្នកភូមិដែលបានធ្វើអង្កេតក្នុងបីឃុំក្នុងតំបន់ទំនប់សេសានក្រោម ២ គឺជាកសិករ
ហើយជាង ៩០% បានស្នើសុំឲ្យលុបចោលការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីទំនប់
សេសានក្រោម ២។

សំណងដែលទាមទារដោយសហគមន៍ និង សំណងដែលបានស្នើឡើងដោយ ក្រុមហ៊ុន (ក្រុមហ៊ុនរ៉ូយ៉ាល់ក្រូប (Royal Group) និង សហគ្រាសចិនហាយដ្រូឡាន ឆានអ៊ិនធើណេសិនណាល់អ៊ិនណើជី ខូអិលធីឌី (Hydrolancang International Energy Co.,Ltd)) និង រាជរដ្ឋាភិបាលគឺខុសគ្នាឆ្ងាយណាស់។ អង្កេតនេះបានរក ឃើញថាសំណងគប្បីមានចំនួនយ៉ាងហោចណាស់ ១០៨.១២៦ ដុល្លារអាមេរិក សម្រាប់គ្រួសារនីមួយៗនៅក្នុងសហគមន៍។ អភិក្រមផ្តល់សំណងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពី អស្សាមិករណ៍ គប្បីត្រូវពិនិត្យមើលឡើងវិញ និង ធ្វើវិសោធនកម្ម ដើម្បីការអនុវត្ត និងការប្រតិបត្តិជាក់ស្តែងនិងអាចធ្វើបាន។

សំណងដែលអនុវត្តតាមរូបមន្តរបស់ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគ និង រាជរដ្ឋាភិបាល មិន មានរាប់បញ្ចូលប្រាក់ចំណូលក្នុងពេលចាប់ផ្តើមអាជីវកម្មរយៈពេលមួយឆ្នាំ និង ទ្រព្យសម្បត្តិសហគមន៍ (ដីព្រៃបញ្ចុះសព និង ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា) ទេ។ ពិធីសែន ព្រេនជាប្រពៃណី ជាពិសេសពិធីបន់ស្រន់សម្រាប់ការតាំងទីលំនៅថ្មី ក៏ត្រូវបានដក ចេញពីសំណងផងដែរ។

៧. អនុសាសន៍

អនុសាសន៍ទី ១៖ រាជរដ្ឋាភិបាលគប្បីផ្អាកគម្រោងសាងសង់ទំនប់សេសានក្រោម ២ និង ធ្វើការសិក្សាវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានប្រកបដោយតម្លាភាពឡើងវិញ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ពេញលេញជាមួយសហគមន៍រងផលប៉ះពាល់។ រាជរដ្ឋាភិបាល គប្បីធានាឲ្យបាននូវអនុលោមភាពពេញលេញជាមួយកាតព្វកិច្ច ទាំងឡាយក្រោមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ច្បាប់បរិស្ថានអន្តរជាតិ និង គោលការណ៍ និង ការណែនាំសហប្រជាជាតិស្តីពីការបណ្តេញចេញ និង ការផ្លាស់ទីកន្លែងផ្នែកលើ ការអភិវឌ្ឍ។

អនុសាសន៍ទី ២៖ សំណងសមរម្យនិងយុត្តិធម៌ ៖ រាជរដ្ឋាភិបាលគប្បីផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈនូវគោលនយោបាយ និងផែនការដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ពេញលេញមួយ ដែលមានសង្គតិភាពជាមួយគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស និង ធ្វើការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈមុនការតាំងទីលំនៅថ្មីកើតឡើង និង ទទួលបានការយល់ព្រមដោយសេរី ជាមុន និង ដោយមានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ពីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចចំពោះវិធានការផ្តល់សំណងនិងតាំងទីលំនៅថ្មី។ ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគ គប្បីផ្តល់សំណងជូនគ្រួសារដែលរងផលប៉ះពាល់ពីទំនប់សេសានក្រោម ២ ដោយផ្អែកលើអង្កេតថ្លៃទីផ្សារ ផ្តល់សំណងសមរម្យនិងយុត្តិធម៌ដោយផ្អែកលើទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហគមន៍ (ដីទីលំនៅ ដីកសិកម្ម សត្វ និង ដីព្រៃបញ្ចុះសព ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា ថ្លៃចំណាយសម្រាប់ឱកាសធ្វើអាជីវកម្មរយៈពេលមួយឆ្នាំ និង ថ្លៃចំណាយសម្រាប់ការតាំងទីលំនៅថ្មី)។ ថ្លៃទីផ្សារផ្អែកលើអង្កេតនេះមានចំនួនពី ១០.០០០ ដល់ ១០៨.១២៦ ដុល្លារអាមេរិក។

អនុសាសន៍ទី ៣៖ ថ្លៃចំណាយសម្រាប់ការតាំងទីលំនៅថ្មីសម្រាប់គ្រួសារនីមួយៗ និង សហគមន៍នីមួយៗ គប្បីត្រូវពិភាក្សានិងពិគ្រោះយោបល់ជាមួយប្រជាសហគមន៍។ ថ្លៃចំណាយជាមធ្យមសម្រាប់ គ្រួសារនីមួយៗ គឺ ២.០០០ ដុល្លារអាមេរិក និង ថ្លៃចំណាយជាមធ្យមសម្រាប់សហគមន៍នីមួយៗ គឺប្រហែល ៤.០០០ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងមួយសហគមន៍ ជាសំណងសម្រាប់ការធ្វើពិធីតាំងទីលំនៅថ្មីរបស់ពួកគេ។

អនុសាសន៍ទី ៤៖ សំណងសម្រាប់ការបាត់បង់ឱកាសសេដ្ឋកិច្ច។ ប្រាក់ចំណូល ជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំ គឺប្រហែល ៤.៦៤៤ ដុល្លារអាមេរិក។ ដូច្នេះ សម្រាប់គ្រួសារនីមួយៗ រាជរដ្ឋាភិបាល និង ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគ គប្បីផ្តល់ជូនពួកគេយ៉ាងតិចបំផុត ៤. ៦៤៤ ដុល្លារអាមេរិក។

អនុសាសន៍ទី ៥៖ ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគ គប្បីពិចារណាសំណងស្មើឡើងជាបីទម្រង់ (ប្រាក់ ដីលំនៅឋាន ដីកសិកម្ម ដីព្រៃបញ្ចុះសព និង ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា) តាមរយៈ

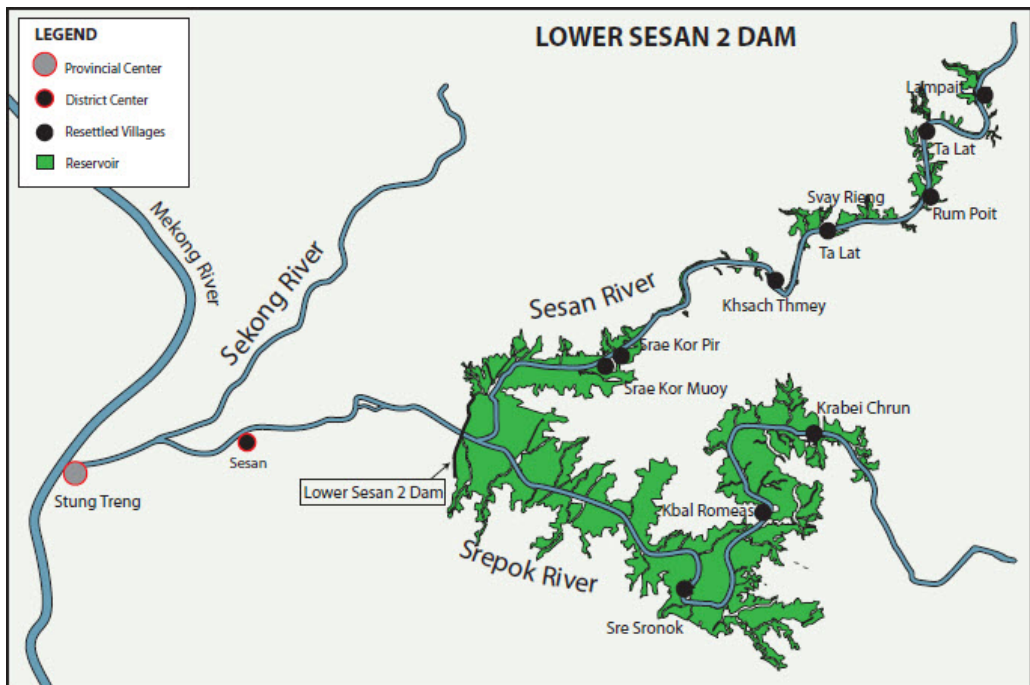
ការពិភាក្សាដោយមានការចូលរួមរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច និង អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន។

អនុសាសន៍ទី ៦៖ សំណងសម្រាប់ទ្រព្យរួម ដូចជាដីព្រៃបញ្ចុះសព (ជាមធ្យម ៥ ហិកតា) ដីព្រៃអារក្សអ្នកតា (៣ហិកតា)។

អនុសាសន៍ទី ៧៖ ច្បាប់និងគោលនយោបាយទាំងឡាយ ជាពិសេស អភិក្រមផ្តល់សំណងពាក់ព័ន្ធនឹងការសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនី គប្បីត្រូវពិនិត្យមើលឡើងវិញ និងធ្វើវិសោធនកម្ម ក្រោយពេលពិគ្រោះយោបល់ជាមួយសហគមន៍ និង ភាគីពាក់ព័ន្ធនានា។

ឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធ ក. ផែនទី/តំបន់សិក្សា

ឧបសម្ព័ន្ធ ខ. ទិន្នន័យលម្អិត

			ចំនួនសំណាក
២.៣ តម្រូវការប្រាក់	ភាពញឹកញាប់	សរុប	សរុប (N)
ដុល្លារ		%	
<២.៥០០	១	៤,៥	២២
២.៥០០-១០.០០០	១៧	៧៧,៣	២២
១០.០០១-១០០.០០០	៤	១៨,២	២២
តម្រូវការប្រាក់ជាមធ្យមសរុប ១៧.២៥០ ដុល្លារអាមេរិក			២២
			ចំនួនសំណាក
	ភាពញឹកញាប់	សរុប	សរុប (N)
៣.២ តម្លៃទីលំនៅ		%	
<១.២០០	១១៦	៣០,៩	៣៧៦
១.២០០-៥.០០០	៧៣	១៩,៤	៣៧៦
៥.០០១-២០.០០០	១៣៩	៣៧	៣៧៦
២០.០០១-៩៥.០០០	៣៥	៩,៣	៣៧៦
>៩៥.០០០	១៣	៣,៥	៣៧៦
តម្លៃទីលំនៅជាមធ្យមសរុប ១១.៧៨៥ ដុល្លារអាមេរិក			៣៧៦

		ចំនួនសំណាក	
	ភាពញឹកញាប់	សរុប	សរុប (N)
៣.៣ តម្លៃដី		%	
<១.០០០	៣៥	៩,៩	៣៥២
១.០០០-៥.០០០	៩៩	២៨,១	៣៥២
៥.០០១-២០.០០០	១៣២	៣៧,៥	៣៥២
២០.០០១-៦០.០០០	៥៤	១៥,៣	៣៥២
>៦០.០០០	៣២	៨,២	៣៥២
តម្លៃដីជាមធ្យមសរុប ២៥.៤៧៧ ដុល្លារអាមេរិក			៣៥២

		ចំនួនសំណាក	
	ភាពញឹកញាប់	សរុប	សរុប (N)
៣.៤ តម្លៃកសិដ្ឋានអចិន្ត្រៃយ៍		%	
<១.០០០	១០	៣,៥	២៨៤
១.០០០-៥.០០០	៧៣	២៥,៧	២៨៤
៥.០០១-២០.០០០	១០៥	៣៧	២៨៤
២០.០០១-៦០.០០០	៧២	២៥,៤	២៨៤
>៦០.០០០	២៤	៨,៥	២៨៤
តម្លៃកសិដ្ឋានអចិន្ត្រៃយ៍ជាមធ្យមសរុប ២៦.៣០៤ ដុល្លារអាមេរិក			២៨៤

	ភាពញឹកញាប់	សរុប	ចំនួនសំណាក សរុប (N)
៣.៥ តម្លៃកសិដ្ឋានមិនអចិន្ត្រៃយ៍		%	
<១.០០០	៩	៦,២	១៤៦
១.០០០-៥.០០០	៣៥	២៤	១៤៦
៥.០០១-២០.០០០	៥៧	៣៩	១៤៦
២០.០០១-៦០.០០០	៣០	២០,៥	១៤៦
>៦០.០០០	១៥	១០,៣	១៤៦
តម្លៃកសិដ្ឋានមិនអចិន្ត្រៃយ៍ជាមធ្យមសរុប ២៧.២១៦ ដុល្លារអាមេរិក			១៤៦

	ភាពញឹកញាប់	សរុប	ចំនួនសំណាក សរុប (N)
៣.៧ តម្លៃដើមឈើ		%	
<១.០០០	១២៤	៣៥,៧	៣៤៧
១.០០០-៥.០០០	១០៨	៣១,១	៣៤៧
៥.០០១-២០.០០០	៨៥	២៤,៥	៣៤៧
២០.០០១-៦០.០០០	២២	៦,៣	៣៤៧
>៦០.០០០	៨	២,៣	៣៤៧
តម្លៃដើមឈើជាមធ្យមសរុប ៧.៨៥១ ដុល្លារអាមេរិក			៣៤៧

		ចំនួនសំណាក	
	ភាពញឹកញាប់	សរុប	សរុប (N)
៣.៩ តម្លៃសត្វ		%	
<៥០០	៨២	២២,៨	៣៦០
៥០០-៥.០០០	១៣៨	៣៨,៣	៣៦០
៥.០០១-២០.០០០	១០៦	២៩,៤	៣៦០
២០.០០១-៤០០.០០០	១៩	៥,៣	៣៦០
>=៤០០.០០០	១៥	៤,២	៣៦០
តម្លៃសត្វជាមធ្យម ៩.៤៩៣ ដុល្លារអាមេរិក			៣៦០

		ចំនួនសំណាក	
	ភាពញឹកញាប់	សរុប	សរុប (N)
៤.១ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំខែ		%	
<៥០	៦១	២៧,២	៣៤៥
៥០-១០០	៥៦	១៤,៤	៣៤៥
១០១-៥០០	១៧២	៤៩,១	៣៤៥
៥០១-១.៥០០	៤១	១០,៥	៣៤៥
>១.៥០០	១៥	៣,៨	៣៤៥
ប្រាក់ចំណូលជាមធ្យមសរុប ៣៨៧ ដុល្លារអាមេរិក			៣៤៥

	ភាពញឹកញាប់	សរុប	ចំនួនសំណាក សរុប (N)
៤.២ ចំណាយប្រចាំខែ		%	
<១០០	៣៩	១១	៣៥៣
១០០-២០០	៨៧	២៤,៦	៣៥៣
ឆ្នាំ ២០១-៣០០	៧៧	២១,៨	៣៥៣
៣០១-១.០៣០	១១៨	៣៣,៤	៣៥៣
>១.០៣០	៣២	៩,១	៣៥៣
ចំណាយជាមធ្យមសរុប ៣៩៣ ដុល្លារអាមេរិក			៣៥៣

	ភាពញឹកញាប់	សរុប	ចំនួនសំណាក សរុប (N)
៤.៣ ប្រាក់សន្សំតាំងពីពេលមុនមកដល់ពេលនេះ		%	
<១០០	៦០	២១,៤	២៨១
១០០-៥០០	៩៥	៣៣,៨	២៨១
៥០១-១.០០០	៣៦	១២,៨	២៨១
១.០០១-១០.០០០	៧០	២៤,៩	២៨១
>១០.០០០	២០	៧,១	២៨១
ប្រាក់សន្សំជាមធ្យមសរុប ៤.៨៧៣ ដុល្លារអាមេរិក			២៨១

គំរូទ្រង់វិភាគដោយ

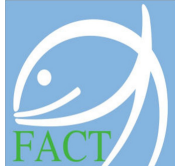

អង្គការសហប្រជាជាតិ
សិទ្ធិមនុស្ស
ការិយាល័យឧត្តមស្នងការ
កម្ពុជា

បោះពុម្ពផ្សាយដោយ សម្ព័ន្ធទេន្លេកម្ពុជា

វេទិកាសម្រាប់ការចែករំលែកចម្លើយ
The NGO Forum on Cambodia
ធ្វើការរួមគ្នាដើម្បីការប្រែប្រួលវិជ្ជមាន
Working Together for Positive Change

© បោះពុម្ពផ្សាយដោយ សម្ព័ន្ធទេន្លេកម្ពុជា ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥

ការបោះពុម្ពផ្សាយនេះអាចត្រូវបានដកស្រង់ ឬ ថតចម្លងក្នុងគោលបំណងមិនមែនសម្រាប់ពាណិជ្ជកម្មដែលផ្តល់នូវការទទួលស្គាល់ពេញលេញនៃប្រភពដែលបានផ្តល់ឲ្យ។

គុណកថាបានស្ទើរឡើង

កែម ឡី 2015. “ របាយការណ៍អង្កេតគោលនយោបាយសំណង់ និង តម្លៃទ្រព្យតាមទីផ្សារគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម ២ ស្រុកសេសានខេត្តស្ទឹងត្រែង ” ដោយសម្ព័ន្ធទេន្លេកម្ពុជា រាជធានីភ្នំពេញ។

អំពីសម្ព័ន្ធទេន្លេកម្ពុជា

សម្ព័ន្ធទេន្លេកម្ពុជា គឺជាសម្ព័ន្ធតស៊ូមតិ និងចែករំលែកព័ត៌មាន នៃអង្គការសង្គមស៊ីវិលជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលដោះស្រាយនូវផលប៉ះពាល់នៃគម្រោងទំនប់វារីអគ្គិសនីមកលើបរិស្ថាន និងសហគមន៍មូលដ្ឋាន។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមសូមទំនាក់ទំនង ngoforum@ngoforum.org.kh ។

វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា

អាសយដ្ឋាន: ផ្ទះលេខ ៩-១១ ផ្លូវលេខ ៤៧៦ សង្កាត់ទួលទំពូង ១
ប្រអប់សំបុត្រ ២២៩៥ ភ្នំពេញ-៣ កម្ពុជា
ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥-២៣) ២១៤ ៤២៩
ទូរសារលេខ: (៨៥៥-២៣) ៩៩៤ ០៦៣
អ៊ីម៉ែល: ngoforum@ngoforum.org.kh
គេហទំព័រ: www.ngoforum.org.kh